

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBČANSKÉ VÝCHOVY A FILOZOFIE**

Diplomová práce

**Mělnická větev Lobkowiczů ve 20. století
(The Lobkowicz's of Melnik in the 20th century)**

Autor: Tereza Kašpárková

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jan Županič, PhD.

2012

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroj, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 12.6.2012

.....

(podpis)

ANOTACE

Cílem práce je zachycení osudů mělnické linie knížecího rodu Lobkowiczů ve dvacátém století a osudů výjimečných příslušníků této větve. Zvláštní pozornost je věnována také vývoji majetkové držby rodu a osudy lobkowiczských statků ve sledované éře.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi s mou prací pomáhali a podporovali mě. Zejména bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Janu Županičovi, PhD. za obětavou pomoc, rady a čas, které mi ochotně věnoval během konzultací.

Úvod.....	6
1. Dějiny rodu Lobkowiczů.....	8
1.1. Vývoj erbu.....	8
1.2. Rodová pověst.....	10
1.3. Počátky rodu.....	11
1.4. Chlumecká linie.....	14
1.5. Sekundogenitura na Mělníce.....	18
2. Mělnická větev ve 20. století.....	21
2.1. Jiří Kristián (1835-1908).....	21
2.2. Bedřich (1881-1923).....	23
2.2.1. Šlechta po roce 1918.....	23
2.2.2. Pozemková reforma	25
2.3. Josefina (1886-1971).....	27
2.4. Jiří Kristián (1907 – 1932).....	29
2.5. Jan Adolf (1885-1952) a Drahenický zámek.....	32
2.5.1. Pozemková politika za protektorátu Čechy a Morava	35
2.5.2. Dekrety prezidenta republiky	37
2.5.3. Politická situace po komunistickém převratu v roce 1948	40
2.6. Otakar (1922-1995).....	43
2.7. Jiří Jan (narozen 1956).....	44
2.7.1. Mělnický zámek.....	45
2.7.2. Zámek Hořín.....	48
2.7.3. Zákon o restitucích.....	50
2.8. Mikuláš (narozen 1931).....	54
2.9. Johann (narozen 1954).....	56
2.10. Bedřich (1932-1998).....	59
Závěr.....	60
Použitá literatura.....	62
Přílohy:.....	66

Úvod

Rozhodla jsem se ve své diplomové práci zabývat Lobkowiczskou linií vlastníci panství Mělník, podle kterého získala celá větev název. Práci jsem rozdělila do dvou částí, které jsem členila do kapitol a podkapitol. V první části jsem shromažďovala a analyzovala relevantní literaturu a v druhé čili hlavní části jsem se pokusila spojit získané poznatky s archivními nálezy, které jsem získala během svého studia dostupných pramenů.

První část s názvem Dějiny rodu Lobkowiczů obsahuje pět kapitol. Tato část byla míněna jako úvodní text, který seznámí s danou problematikou a připraví půdu pro závěry v hlavní části magisterské práce. Popisuje historický vývoj Lobkowiczské linie od jejího vzniku až do dvacátého století. Během psaní této části jsem vycházela především z české literatury, protože rodina Lobkowiczů patřila k nejstarším českým žijícím aristokratickým rodům. První kapitola popisuje vývoj podoby lobkowiczského erbu propojené s majetkem, který Lobkowiczové nabyli sňatkem, koupí či dědictvím. Další část se zabývá vznikem a formou rodového jména a pověstí spjatou s rodinou Lobkowiczů. Ve třetí kapitole zmiňuji raný, již doložený vývoj rodu, který je společný pro všechny linie a větve této rodiny. V předposlední kapitole popisuji historii Chlumecké linie, která vznikla rozdělením větve Popelů. Poslední pátá kapitola pojednává o přímé linii Lobkowiczské větve v Mělníku, která se oddělila od chlumecké linie.

Druhá část se zabývá stěžejním tématem mé diplomové práce. Je rovněž rozdělena do kapitol a podkapitol. Kapitoly popisují život jednotlivých členů Lobkowiczské rodiny a podkapitoly obsahují vývoj jednotlivých držav nebo zákony a reformy, které ovlivnily život a majetek mělnické linie. Pro zpracování této části jsem rovněž vycházela z odborné literatury, z článků v odborných časopisech a na internetu, z monografií, biografií, ale také z dokumentů v archivech a odborných přednášek. Navštívila a prostudovala jsem dokumenty z Národního archivu v Praze a Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze. Několik kopií dokumentů z těchto archivů jsem zařadila do přílohy. Mým dalším důležitým zdrojem informací byl seminář o Jiřím Kristiánu Lobkowiczovi v Národním technickém muzeu. Zde

přednášelo mnoho známých odborníků o životě a blízkých příbuzných již zmíněného Jiřího Kristiána. Některé informace nebyli do této doby veřejně publikovány.

1. Dějiny rodu Lobkowiczů

1.1. Vývoj erbu

Erb je grafické znamení umístěné na štítě, které označuje konkrétní osobu respektive rod. Znakem erbu je jeho dědičnost a stálost. Erby neboli znaky vznikaly ve středověku z praktických důvodů. V častých válkách a regionálních potyčkách bylo nutné rozlišit přátele od soupeře, jelikož zástupci obou stran byli oblečeni v anonymní zbroji. Během let vznikl post heroltů, kteří měli a mají za úkol zkoumat a vykládat erby a erbovní znamení.

Prvním rodovým erbem Lobkowiczů je stříbrný štít s červenou hlavou štítu a klenotem červeného obráceného klobouku se stříbrným perem. První známe použití erbu bratrů z Lobkowicz, Mikuláše II. Hasištejnského a Jana Popela, je z listiny vydané 8. 2. 1449.¹

Lobkowiczský erb byl polepšen listinou císaře Friedricha III. 3. 8. 1459, ve které povyšuje Mikuláše III. Hasištejnského a Jana Popela do stavu říšských svobodných pánů. Od této chvíle používal lobkowiczský rod čtvrcený štít. V 1. a 4. poli byl původní znak z roku 1449 a 2. a 3. stříbrné pole neslo kosmo černou orlici se zlatou zbrojí se zlatým perizoniem.² Tato černá orlice byla zděděná po pánech z Žirotína³, díky sňatku Mikuláše II. Hasištejnského s Žofií, dcerou Jaroslava Plichty z Žirotína a Zdeňky z Potštejna. Lobkowiczského znaku z roku 1459 používaly všechny rodové větve, jen knížecí linie se zasloužila o další vývoj erbu a základní erb z roku 1459 umístila na místo středního štítu.

„Císař Ferdinand II. vydal nejprve 17. 10. 1623 dekret o svém rozhodnutí a pak 17. 8. 1624 majestát, povyšující Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz do knížecího rodu ve Svaté říši římské.“⁴ O měsíc později byla tato hodnost potvrzena v království českém titulem „vladař domu lobkowického“.⁵

---

¹ M. Mžyková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, české Budějovice 2002 str. 11

² A. Sedláček, *Českomoravská heraldika*, str. 52

³ A. Sedláček, *Českomoravská heraldika*, str. 181, 253

⁴ Cit. dle: M. Mžyková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, české Budějovice 2002, str. 12

⁵ Cit. dle: M. Mžyková, P. Mašek, S. Kasík. *Lobkowiczové*, Veduta, české Budějovice 2002 str. 12

Za 2. knížete z Lobkowicz Václava Eusebia, syna Zdeňka Vojtěcha z Lobkowicz a Polyxeny z Pernštejna vdovy po Vilému z Pernštejna, nabyl lobkowiczský znak dnešní podoby. Na otisku pečeti z roku 1639 je vidět erb, kde po otci zděděný čtvrcený knížecí znak je doplněn o matčin erb štítkem se zubří hlavou. Císař Ferdinand III. povýšil v roce 1641 říšské panství Neustat a. d., Waldnaab a Störnestein na okněžněné hrabství Sternstein, které se stalo suverénní říšskou doménou.⁶ Toto panství zdědil Václav Eusebius po svém předkovi Ladislavu II. z Lobkowicz. „V knížecím znaku připomíná uvedený akt třetí pole s třemi zlatými hvězdami nad stříbrným trojvrší (mluvící znamení – Sternstein, „stern – hvězda“, „stein - kámen“). S tím přímo souvisí tři černé kůly v pátém zlatém poli knížecího erbu, které označují říšskou knížecí důstojnost.“⁷ Václav Eusebius koupil od císaře Ferdinanda III. jako léno vévodství Zaháňské ve Slezku. Do erbu byl od této doby začleněn zlatý anděl v červeném 2. poli a v 6. poli slezská orlice. Zároveň se získáním vévodského titulu se stal Václav Eusebius vévodou dolnoslezským s právem zasedat ve slezském zemském sněmu. Poslední úpravou lobkowiczského erbu bylo polepšení znaku o zlatého lva ve 3. poli, takto ocenil císař Ferdinand II. Václava Eusebia v roce 1651.⁸ Lobkowiczský znak zůstal neměnný až do současnosti, i když bylo vévodství Zaháňské vynuceně prodáno císařem Josefem II. (1785) a místo toho povýšena Roudnice nad Labem na vévodství (1786), hrabství Sternstein bylo podstoupeno Království bavorskému v roce 1807.⁹

Výše uvedené změny lobkowiczského erbu se vztahovaly pouze na knížecí linii, na přímé potomky Zdeňka Vojtěcha z Lobkowicz. Ostatní větve užívaly původní čtvrcený erb z roku 1459. V roce 1670 byli do hraběcího stavu povýšeni František Josef z duchcovské linie, Václav Ferdinand, Ferdinand Vilém a Oldřich z bílinské větve. Ani v této situaci se původní erb nezměnil, byl pouze obohacen o hraběcí korunu.¹⁰

Dnešní podobu lobkowiczského erbu lze popsat: Štít polcený a dvakrát dělený se středním štítkem. Střední štítek čtvrcený: v 1. a 4. poli červená hlava, ve 2. a 3. stříbrném kosmo položená černá orlice se zlatou zbrojí a zlatým perizonem. Hlavní štít: v 1. zlatém poli černá zubří hlava se zlatou houžví v nozdřích (Pernštejn). Ve 2. červeném poli rostoucí zlatý anděl se zelenými křídly (Zaháň). Ve 3. modrém poli tři

⁶ V. Pouzar, *Almanach českých šlechtických rodů*, 2002, str. 263

⁷ Cit. dle: M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, str. 12

⁸ M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, str. 12

⁹ V. Pouzar, *Almanach českých šlechtických rodů*, 2002 str. 263

¹⁰ A. Sedláček, *Českomoravská heraldika*

(2, 1) zlaté hvězdy nad stříbrným přívrším (Sternstein). Ve 4. modrém poli zlatý dvouocasý korunovaný lev s červenou zbrojí. V 5. zlatém poli tři černé kůly. V 6. zlatém poli slezská orlice.

Na štítu čtyři korunované přilby s příkrývadly a klenoty: 1. na žerdích šest odvrácených (3, 3) stříbrných korouhví, nahoře a dole červeně lemovaných, příkrývadla červeno-stříbrná. 2. stříbrné pštrosí pero, vynikající z červeného obráceného klobouku, příkrývadla červeno-stříbrná. 3. červená hlava zebra se zlatou houžví v nozdřích, příkrývadla černo-zlatá. 4. čtvercová, dole zakulacená, červeno-stříbrně šachovaná deska a na ní tři paví pera, příkrývadla modro-zlatá.

Pod štítem na pásce heslo POPEL JSEM A POPEL BUDU.¹¹ Vše položené na knížecí plášť splývající z knížecí koruny.

1.2. Rodová pověst

Jméno rodu se vyskytuje v mnoha formách, závislých na dobovém pravopisu, zvyku nebo rozmaru písaře a knihtiskaře. Nejstarší variantou jména je dodnes používaná forma „z Lobkowicz“. V 18. a 19. století sám rod využíval převážně variantu „z Lobkowitz“, oproti tomu v dobové české literatuře zvítězila moderní pravopisná forma „z Lobkovic“, kterou laická veřejnost používá dodnes.¹² Na základě rozhodnutí vladaře lobkowiczského domu z dne 19. ledna 1919¹³ byla stanovena závazná nejstarší forma jména pro celý rod „z Lobkowicz“

Jsou známy dvě legendy o počátcích Lobkowiczského rodu. Hrdinou první pověsti je muž jménem „z Lobec“ z kmene Luňanů, protivník kmene Čechů. Po boji s pražským knížetem Neklanem byl uvězněn a po propuštění odešel do Slezska, kde pobýval pod jménem „Lobkones“. Jeden z mužských potomků se navrátil zpět do Čech, kde založil vesnici, později nazvanou Lobkovice.

Druhá legenda vypráví o slovanském knížecím rodu Popielů, kteří pocházeli z Polska, kde i panovali. Při pronásledování rodem Piastovců v 9. století jeden člen rodiny uprchl do Čech, vzal si s sebou jen měšec s popelem ze svého vypáleného statku. „*Před smrtí předal tento měšec svému synovi se slovy: „POPEL JSEM BYL,*

---

¹¹ M. Buben, *Heraldika*, Albatros, Praha 1989, str. 112

¹² J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 146

¹³ M. Mžková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str.15

POPEL JSEM, POPEL BUDU„. Tento údajný původ býval potvrzován mimo shody jmen, také červeným kloboukem v klenotu lobkowiczského erbu, který se nazývá „ poselským„.¹⁴ Lobkowiczská devíza Popel jsem a popel budu se po celou dobu existence rodu udržela v původním znění, jsou tak dodnes jednou z mála šlechtických rodin, které měly a mají erbovní heslo v českém jazyce.

1.3.Počátky rodu

Prapředek rodu Lobkowiczů se vynořil z anonymity ve 14. století. Rytíř Mareš (Martin) z Újezda, který měl přídomek podle nedaleké tvrze u České Lípy. Pocházel ze skromných poměrů, o čemž svědčí i přídomek „Chudý“, ale brzy se tato situace změnila.

Mareš z Újezda měl tři syny, ale nejdůležitějším a nejzajímavějším byl nejmladší Mikuláš z Újezda, také zvaný „Chudý“. Mikuláš získal bakalářský titul na fakultě filozofie při pražské univerzitě a toto vzdělání ho předurčovalo k získání lukrativního zaměstnání. Na počátku 15. století se stal urbánním písařem v Kutné Hoře, v druhém nejbohatším městě v českém království. Díky svým znalostem a vzdělání pracoval ve službách krále Václava IV. a stal se panovníkovým oblíbencem. Díky přízni u krále a jeho štědrosti zbohatl a dostal do majetku některé drobné statky, v roce 1409 rozšířil svůj majetek o tvrz Lobkovice u Mělníka, podle níž získal přídomek „z Lobkovic“.¹⁵

Vliv Mikuláše na krále Václava IV. byl veřejně známý a toho využil mistr Jan Hus, obrátil se na něj s prosbou o prosazení změny hlasovacího práva na pražské univerzitě ve prospěch českého národa. Panovník naléhání vyhověl a 18. ledna 1409 vydal Dekret Kutnohorský, který upravoval hlasovací právo 3:1 ve prospěch Čechů.¹⁶ Podle některých zdrojů byl Mikuláš z Lobkovic nejspíše jedním z tvůrců a stylizátorem tohoto dokumentu a vykonavatelem královy vůle, když němečtí univerzitní mistři protestovali proti novému poměru hlasů na univerzitě. Mikuláš Chudý odebral stávajícímu rektorovi Henykovi z Baltenhagenu univerzitní pečeť, matriku, a klíče od knihovny a kasy. Na protest tomuto činu němečtí mistři opustili

---

¹⁴ M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str.16

¹⁵ A. Sedláček, *Místopisný slovník historický Království českého*, Argo, Praha 1998, str.559

¹⁶ J. Pekař, *Dějiny československé*, Agentura Tip Š, Praha 1991 str. 62

hlavní město.¹⁷ Kariéra Mikuláše z Lobkowicz strmě stoupala vzhůru a v roce 1417 byl povýšen na nejvyššího písaře zemských desek. O rok déle Mikuláš dobyl na příkaz panovníka severočeský hrad Hasištejn pánů z Plavna, který získal v léno. Stejným způsobem nebo darováním od krále získal Mikuláš Chudý několik dalších statků, například západočeskou Přimdu. Mikuláš Chudý vyznával původně učení Mistra Jana Husa a osobně se s ním znal. Později se přiklonil na stranu českého katolického krále Zikmunda Lucemburského. Svojí politikou a diplomacií posunul svůj rod na špici mezi českou šlechtu. Mikuláš Lobkowicz rozdělil svůj rozsáhlý majetek mezi své dva syny Mikuláše a Jana, kteří rozpojili rod na dvě větve.¹⁸

Starší syn Mikuláš (zemřel 1462) zdědil po svém otci hrad Obříství a Hasištejn, podle kterého získala větev název Hasištejnská. V roce 1459 byl císařem Fridrichem III. povýšen do panského stavu, toto povýšení bylo v Čechách uznáno až v roce 1479. Mikulášova choť Žofie ze Žirotína byla poslední členem svého rodu, proto Lobkowicz začlenil manželčin erb do svého. Hasištejnská větev se na počátku 16. století rozdělila mezi čtyři bratry, kteří pojmenovali své linie podle severočeských sídel Valeč, Údlice, Pětipsy a Líčkov.¹⁹

Mladší syn Mikuláše Chudého Jan (zemřel 1470) se stal zakladatelem větve Popelů, linie která existuje dodnes. Rodové jméno Popel je nejspíše odvozeno od vesnice Popelov na Českolipsku, které užívala pouze do vymření Hasištejnské linie, kdy už nebylo třeba od sebe větve odlišovat., užíval rod pouze jméno z Lobkowicz. Jan zdědil po svém otci statky Hlubokou a Lobkovice. Spolu s bratrem Mikulášem byl také povýšen do stavu říšských svobodných pánů a převzal i polepšený erb o znak Žirotínů. Zakladatel větve Popelů byl členem opoziční katolické Strakonické jednoty proti Jiřímu z Poděbrad. Husitský král za pomoci pražských měšťanů dobyl Janovu tvrz v Lobkovicích a odebral mu jí. Král Jiří Lobkowiczovi statek nakonec vrátil a on se přiklonil na panovnickovu stranu. Proto byl později zajat přívrženci uherského krále Matyáše Korvína a uvězněn v Českém Krumlově, kde i v roce 1470 zemřel. Se svou chotí Annou Švihovskou z Rýzenberka měl tři syny Děpolda, Václava a Ladislava. Prostřední syn Václav měl syna také Václava, s kterým větev vymřela po meči. Děpold a Ladislav se stali zakladateli dvou velkých větví. Děpold

---

¹⁷ M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 17

¹⁸ J. Županič, M. Fiala, S. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 147

¹⁹ V. Pouzar, *Almanach českých šlechtických rodů*, 2002, str. 264

Popel z Lobkowicz založil bílinskou linii, která se nadále rozvětvila na bílinskou, peruckou, tachovskou a duchcovskou, které postupně vymřely.

Nejmladší syn Ladislav se stal zakladatelem chlumecké větve, která byla pojmenována podle statku Vysoký Chlumeč. Jeho dva potomci Jan a Ladislav rozdvojili chlumeckou větev na starší zbirožskou a vlastní chlumeckou. Zbirožská větev vymřela po meči Janem Mikulášem v roce 1614.²⁰ Jediná vlastní chlumecká linie, která se rozdělila do několika větví, žije dodnes

---

²⁰ P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 178

1.4. Chlumecká linie

Nejmladší syn Ladislava Popela a Anny Krajířové z Krajku, rovněž Ladislav, zdědil hrad Vysoký Chlumeck a Sedlčany. „Mimo to dostal od císaře Maxmiliána II. v roce 1575 německá panství Sternstein a Neustadt a. d. v Horní Falci (severně od Weidenu v dnešním Bavorsku).“²¹ Jiné zdroje uvádějí, že toto říšské panství získal Ladislav zástavou za dlužnou částku 5000 tolarů od Ferdinanda I. v roce 1562.²² Ladislav s druhou manželkou Janou Berkovou z Dubé a Lipé měl tři syny Ladislava, Václava, který padl v bitvě proti Turkům u Keresztése v roce 1596, a Zdeňka Vojtěcha.

Nejstarší potomek Ladislav (1566-1621) patřil zpočátku k tolerantním katolíkům, což bylo způsobeno vlivem jeho protestantské manželky Anny Elišky ze Salmu (zemřela v roce 1614). Po jmenování do funkce moravského zemského hejtmana v roce 1615 zahájil protireformační politiku. Ladislav svojí nekompromisní protireformační politikou si nadělal mnoho odpůrců, to se odrazilo během českého povstání před třicetiletou válkou, kdy mu hrozilo uvěznění od nekatolických stavů, ale Ladislav trestu unikl. Poněvadž Ladislavův syn Ladislav Julius zemřel bezdětný již v mládí, veškerý majetek zdědil jeho nejmladší bratr Zdeněk Vojtěch.

Zdeněk Vojtěch (1568-1628) patří k nejslavnějším a nejvýznamnějším příslušníkům lobkowiczského rodu. Jeho přičiněním dosáhl rod nejvyšších poct, přesto bývá hodnocení Zdeňka Vojtěcha problematické. Zdeněk Vojtěch byl vychováván jako každý člen lobkowiczského rodu v duchu katolictví. Dosáhl vzdělání na jezuitském pražském Klementinu, posléze absolvoval kavalírské cesty po Itálii, Španělsku a Portugalsku, po návratu započal politickou kariéru.²³ Po jmenování do úřadu nejvyššího kancléře Království českého v roce 1599 vystupoval jako katolík a úřadu neměl šanci na postup nikdo, kdo byl jiného vyznání než katolického. Demonstrací jeho názorů byl sňatek s Polyxenou z Pernštejna v roce 1603, vdovou po Vilému z Rožmberka.²⁴ Polyxena přinesla do manželství nemalý majetek,

---

²¹ Cit dle: M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 35

²² J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 149

²³ P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 179

²⁴ J. Janáček, *Ženy české renesance*, Československý spisovatel, Praha 1976, str. 133

například Roudnici nad Labem, dědictví po svém bývalém manželovi, ale i schopnosti a styky, které novomanželovi pomohly k budování slibné kariéry. Zdeněk Vojtěch také vlastnil velké množství majetku, který zdědil po otci a bratrovi, např. Vysoký Chlumec, Sternstein a Neustadt.²⁵

Silné a významné postavení lobkowiczského rodu ve společnosti potvrzuje smlouva z roku 1611, na které se podílel Zdeněk Vojtěch, podle níž by nesměl člen rodiny Lobkowiczů vstoupit do nerovnorodého (morganatického) manželství, jinak by byl vyloučen z rodinného společenství a ztrácel tak právo na rodové dědictví.²⁶

Zdeněk Vojtěch byl oddaný katolík celý život, ze svého postoje neustoupil, ani když byl císař Rudolf II. donucen nekatolickými stavy vydat Majestát (1609), který v českém království povoloval protestantskou víru a dokonce nesplnil svoji povinnost kancléře, listinu nepodepsal. Po vypuknutí stavovského povstání byl Lobkowicz vypovězen ze země a byl mu zkonfiskován veškerý majetek, který připadl novému protestantskému králi Fridrichu Falckému. Choť Polyxena v době defenestrace královských místodržících, Viléma Slavaty z Chlumce a Košumberka a Jaroslava Bořity z Martinic, poskytla těmto úředníkům azyl ve svém paláci na Hradčanech.²⁷ Zdeněk Vojtěch se postavil na stranu císaře Matyáše Habsburského a za to byl po porážce stavů vyznamenán Řádem zlatého rouna a povýšen do knížecího stavu (1624). Zdeněk Vojtěch zemřel v roce 1628 ve Vídni, kde sídlila česká kancelář.

Po smrti manžela spravovala celý majetek Polyxena, ke stávajícím statkům přikoupila za 350 000 zlatých z pobělohorských konfiskací další - Beřkovice, Byšice, Nelahozeves, Odolenou Vodu a Lobkovice, které se tak po dvou stech letech vrátily do majetku původního rodu.²⁸ Hlavní sídlo rodu chlumecké větve bylo přesídleno z Vysokého Chlumu do Roudnice nad Labem, kde Polyxena pokračovala v tvrdé rekatolizaci jako její zesnulý manžel. Údajně zřídila v Roudnici nad Labem tiskárnu, kde byly tištěny katolické spisy. „*Polyxena z Lobkowicz se kuriózně zapsala také do dějin českého kuchařství. Zachovala se po ní česká rukopisná sbírka kuchařských receptů “O lektvařích, o děláním ovoce v cukru, o perníkách, o preclíkách a*

---

²⁵ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 149

²⁶ M. Mžýková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 37

²⁷ J. Janáček, *Ženy české renesance*, Československý spisovatel, Praha 1976, str. 201

²⁸ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 152

syrupích“. V rukopise je zachycena řada kuchařských receptů stvořených podle návodů jiných významných aristokratek 17. století.²⁹

Dědicem majetku lobkowiczkého a druhým panujícím knížetem se stal jediný syn Václav (František) Eusebius (1609-1677). Vystudoval u pražských jezuitů a cestoval po Evropě, jako jeho otec Zdeněk Vojtěch. Jeho první manželka Johanka Pětipeská z Chýš pocházela z prosté rytířské rodiny, proto byla povýšena císařem před svatbou do hraběcího stavu, aby nebyl porušen zákon o rovnorodém manželství.

Za třicetileté války vstoupil Václav Eusebius do císařské armády a v roce 1645 se účastnil bitvy u Jankova, kde byla císařská vojska drtivě poražena švédskou armádou. O dva roky později byl jmenován polním maršálem. Lobkowicz také působil ve dvorské válečné radě, nejdříve jako rada a následně v roce 1652 byl povýšen na místo prezidenta. Také byl za své zásluhy oceněn španělským králem Řádem zlatého rouna.³⁰ Jeho další kariéra byla spjata spíše s politickým životem. V roce 1665 byl jmenován nejvyšším hofmistrem Leopolda I. a krátce na to prvním ministrem a prezidentem tajné rady. Václav Eusebius získal naprostou císařovu důvěru a neobyčejný vliv na politickou scénu v říši.

Kníže byl obdivovatelem Ludvíka XIV. a prosazoval spojenectví s Francií, takže se brzy dostal do konfliktu s tzv. španělskou stranou a jezuitu, které nenáviděl. Pozice Václava Eusebia na císařském dvoře se rapidně zhoršila sňatkem císaře Leopolda s arcivévodkyní Klaudíí Felicitas Tyrolskou. Důvodem jejího postoje ke knížeti byly jeho ironické poznámky na její osobu při výběru potencionálních manželek. V roce 1674 byl Václav Eusebius zatčen a internován na své sídlo v Roudnici nad Labem. Zde nechal vybudovat sál, který z půlky zařídil honosně a z druhé půlky prostě, jako symboliku jeho života.³¹ Kníže z Lobkowicz spojil svá německá panství a dosáhl jejich povýšení na okněžněné hrabství Sternstein. Dále rozšířil svůj značný majetek o vévodství Zaháňské v roce 1646.³²

Po smrti knížete stanul na jeho místo syn z druhého manželství s Augustou Žofií falckraběnkou Sulzbašskou Ferdinand August.

Ferdinandu Augustu (1655-1715), třetí panující kníže z Lobkowicz a vévoda zaháňský, se podařilo získat ztracenou nedůvěru císařského dvora. V roce 1689 se stal tajným radou a o dva roky později byl jmenován do funkce císařského komisaře

---

²⁹ Cit. dle: P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 180

³⁰ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 152

³¹ M. Mžuková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 41

³² P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 182

na říšském sněmu v Řeznu. V letech 1699-1708 zastával úřad nejvyššího hofmistra císařovny Amálie Vilemíny, manželky císaře Josefa I. Stejně jako děd a otec byl oceněn za zásluhy Řádem zlatého rouna (1698). Ferdinand August byl čtyřikrát ženatý, z těchto manželství měl třináct dětí, z toho šest synů, ale pouze tři se dožili dospělého věku.

Synu Josefu Antonínu Augustovi (1681-1717) byla předurčena duchovní dráha, ale před vysvěcením se rozhodl pro kariéru v armádě. Stal se plukovníkem, později majitelem kyrysnického pluku a polním podmaršálkem. Zemřel na těžká zranění po bitvě u Bělehradu s Turky. Další dva nevlastní sourozenci Filip Hyacint (1680-1734) a mladší Jan Jiří Kristián (1686-1753) se stali zakladateli dvou hlavních knížecích větví Popelů z Lobkowicz, roudnické primogenitury a mělnické sekundogenitury.

1.5. Sekundogenitura na Mělníce

Tato linie bývá pro přehlednost, ale nepřesně označována mělnickou, i když zámek Mělník získal až syn zakladatele této větve. Sekundogeniturní větev bývá někdy nazývána hořínskou, podle hlavní rezidence, která se nacházela na zámku Hořín.

Zakladatel mělnické linie Jan Jiří Kristián (1686-1755) celý svůj život zasvětil vojenské službě. Již ve svých 21 letech sloužil ve vojsku svého strýce markraběte Ludvíka z Baden-Badenu a v armádě slavného vojevůdce prince Evžena Savojského, zde získal mnoho cenných zkušeností.³³ Účastnil se bojů na Rýně, v Uhrách, v Nizozemí a u Bělehradu proti Turkům, kde se vyznamenal svojí statečností. Později velel císařským vojskům v Itálii a ve třicátých letech 18.století vykonával funkci guvernéra na Sicílii. V roce 1739 byl povýšen na polního maršála a jmenován velitelem vojsk v Sedmíhradsku, které bylo ohroženo útoky Turků. V též rok byl za četné zásluhy vyznamenán Řádem zlatého rouna. Na počátku válek o rakouské dědictví patřil Jan Jiří Kristián ke stoupencům Marie Terezie a pokoušel se vytlačit francouzská a bavorská vojska z Čech. Zakladatel mělnické větve operoval se svými vojsky převážně v jižních Čechách a obléhal Prahu obsazenou nepřátelskou armádou, v těchto bojích byl zraněn. V dalších letech bojoval zejména už jen v severní Itálii.³⁴

Jan Jiří Kristián zdědil po hraběti Oldřichu Felixovi (zemřel 1722), posledním příslušníkovi bílinské větve Lobkowiczů, statek Jezeří, který obratem prodal svému synovci z roudnické linie Filipu Josefovi. Zakladatel mělnické linie měl s manželkou Karolinou Henrietou hraběnkou z Waldsteinu celkem deset potomků, pět ze šesti synů se dožilo dospělosti. Dva potomci, Karel Adam Felix (1719-1760) a Filip (1732-1760), sloužili jako vojáci v císařské armádě a oba bratři padli v bitvě u Lehnice ve Slezsku. Další syn Leopold zemřel ve věku 25 let v Drážďanech. Josef Maria Karel (1724-1802) šel ve stopách svého otce, byl vojákem a politikem. Jako rytíř Řádu zlatého vojska a vojenského řádu Marie Terezie, byl polním podmaršálkem a v letech 1764-1777 rakouským vyslancem v Petrohradě. Odlišnou

---

³³ P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 183

³⁴ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 160

kariéru si zvolil Ferdinand Maria, kanovník solnohradský a biskup v belgickém Namuru, později Gentu.

Jediný August Antonín Josef měl dospělé mužské potomky, a proto se stal pokračovatelem sekundogeniturní větve Lobkowiczů. Po studii v Římě se August Antonín Josef věnoval vojenské kariéře. Pokračovatel rodu byl v bitvě u Lovosic roku 1756 zajat a „*musel se vyplatit a podle dochovaných zpráva měl „cenu“ 300 vojáků.*“³⁵ Po skončení sedmileté války působil pět let jako vyslanec v Madridu. Za své dlouholeté zásluhy pro monarchii byl oceněn Řádem zlatého rouna. Sňatkem s hraběnkou Marií Ludmilou Czernínovou (1738-1790) získal polabské panství Mělník a jihočeskou Drhovli. Kníže z Lobkowicz přispěl k rozvoji mělnického vinařství, které přetrvává dodnes a zámek v Hoříně nechal přestavět v duchu rokoka. August Antonín Josef se svojí chotí měli 17 nebo 19 dětí, dospělého věku se dožila dcera Marie Eleonora (1769-1831), manželka prince Maxmiliána Josefa Thurn-Taxis, a syn Antonín Isidor (1773-1819).³⁶

Dědic sekundogeniturní linie Antonín Isidor se narodil v Madridu, kde jeho otec vykonával diplomatickou službu pro monarchii. Od mládí Antonín Isidor zaměřil svůj zájem na studium humanitních věd a umění. Byl 16 letech členem Soukromé společnosti vlasteneckých přátel umění. Založil Českou soukromou hydrotechnickou společnost, která měla za úkol propojení vodních toků Vltavy a Dunaje. V letech 1808-1810 velel praporu zeměbrany v hodnosti plukovníka. Antonín Isidor se přátelil s hrabětem Kašparem ze Sternbergu, jedním z nejvýznamnějších českých vědců a vlastencem z řad aristokracie. Spolu se aktivně podíleli na přípravách založení Národního muzea. „*Jako vklad do počátku této instituce zaplatil 1000 zlatých, avšak krátce po jejím vzniku zemřel.*“³⁷ Antonín Isidor pojal za manželku hraběnkou Annu Marii Sidonii Kinskou. Manželům se narodilo celkem sedm dětí, z toho čtyři synové. Jediný ze čtyř sourozenců, který měl mužské potomstvo, byl nejstarší syn August Longin Josef (1797-1842).

August Longin Josef z Lobkowicz navázal na úřednickou tradici svého rodu, zahájil svou kariéru jako komisař Kouřimského kraje v roce 1819. Později se kníže osvědčil ve funkci místodržícího v Haliči, kde prokázal statečnost v boji proti epidemii cholery a reformoval zaostalé hospodářství a školství. Roku 1832 jmenován

---

³⁵ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 160

³⁶ M. Mžuková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 44

³⁷ P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 185

dvorským kancléřem ve Vídni a o dva roky později prezidentem dvorské komory v mincovních a horních záležitostech.³⁸

Aktivně se podílel na českém národním životě, stýkal se s významnými českými vědci a umělci a finančně podporoval jejich bádání, např. Františka Palackého, Václava Hanka.

August Longin Josef se oženil s Marií Annou Bertou ze Schwarzenbergu, měli spolu sedm synů, dospělého života věku se dožil pouze Jiří Kristián.

Mezi známé a obětavé filantropy byl řazen František Jiří (1800-1858), bratr Augusta Longina. Byl členem řádu Německých rytířů, vojákem a diplomatem v Berlíně, Petrohradě a v Istanbulu. František Jiří věnoval velké finanční částky na dobročinné účely a se svojí mladší setrou Marií Helenou založil nemocnici Milosrdných sester v Praze, dnešní nemocnice Pod Petřínem. Po smrti svého bratra rezignoval na své funkce v armádě a politice a stal se poručníkem svých synovců a neteří.³⁹

---

³⁸ P. Mašek, *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, str. 185

³⁹ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů země Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str.162

2. Mělnická větev ve 20. století

2.1. Jiří Kristián (1835-1908)

Pokračovatelem mělnické linie se stal, syn Augusta Longina, Jiří Kristián narozen 14. května 1835. Jiří Kristián byl vychováván v duchu vlastenectví podle představ otce. Studoval práva částečně v Praze a ve Vídni, po studiích nastoupil na cestu politické kariéry. V roce 1860 se stal krajským komisařem pražského kraje, ale po třech letech vystoupil ze státní služby, protože nesouhlasil se stávajícím státním systémem.⁴⁰

Jiří Kristián se začal věnovat správě svých statků na Mělníku, Drhovli a Drahenicích o rozloze 15 000ha.⁴¹ Zasloužil se o zvelebení zarostlých vinic okolo zámku v Mělníku, které pojmenoval Svatá Ludmila. Na připomínku významného českého panovníka Karla IV. vysázel na mělnických vinicích burgundskou révu. Během svého hospodaření na svých statcích se začal postupně vracet do politického života. V šedesátých letech pracoval na postu starosty okresního zastupitelstva na Mělníce, do této pozice byl třikrát za sebou zvolen. Za jeho funkčního období byla zahájena stavba mělnické nemocnice.⁴² Dne 27. listopadu 1865 byl kníže zvolen do zemského sněmu a v roce 1871 povýšen na nejvyššího maršálka zemského. Jiří Kristián stále hájil práva českého národa, neustále kritizoval centralizační opatření vídeňské vlády a podporoval česko- rakouské vyrovnání. V roce 1873 byl zvolen poslancem říšské rady za volební skupiny měst Mladá Boleslav, Turnov, Mnichovo Hradiště, Bělá, Lysá nad Labem, Mělník, Brandýs nad Labem, Roudnice, ale jednání říšské rady se zúčastnil až roku 1881, kdy byl zvolen poslancem za volební skupinu venkovských obcí Písek, Strakonice, Mirovice, Horažďovice a Volyně.⁴³

Kníže Jiří byl císařem jmenován dědičným členem panské sněmovny 15. prosince 1883. Zde opět hájil česká národní práva.⁴⁴ Za svoji politickou kariéru, i

---

⁴⁰ *Jiří kníže z Lobkowicz*, Zemský výbor Království českého, 1905, str. 7

⁴¹ čerpáno z přednášky *Georg Kristian Lobkowicz*, Prof. PhDr. M. Hlavačka, seminář *Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932)*, NTM, ze dne 22.5.2012

⁴² *Jiří kníže z Lobkowicz*, Zemský výbor Království českého, 1905, str. 7

⁴³ *Jiří kníže z Lobkowicz*, Zemský výbor Království českého, 1905 str. 12

⁴⁴ *Jiří kníže z Lobkowicz*, Zemský výbor Království českého, 1905, str.13

když byla zcela pročeská, ale nikdy neopouštěla meze legitimacy habsburské dynastie, byl oceněn Řádem zlatého rouna. Jiří Kristián se považoval za Čecha žijícího v rakouské monarchii i doma mezi rodinnými příslušníky používal český a německý jazyk.

Konec devatenáctého století byl ve znamení nacionálních bouří a sporů. Jiří Kristián se snažil s řadou českých politiků prosadit spravedlivé jazykové uspořádání v českých zemích a podílel se na vypracování tzv. punktací (1890). Punktace byl plán, který měl rozdělit české země podle převažující národnosti na německé a česko-německé. Tento plán prosazovali staročeši a Němci, ale mladočechy a realisty byl zásadně odmítán. Kazem tohoto dokumentu bylo nepovolení pouze českého jazyka v české části země, vzbuzovalo to dojem, že Češi jsou bráni jako druhořadí. Punktace nebyly nakonec prosazeny.⁴⁵

Jiří Kristián se svojí chotí Annou, dcerou Aloise Josefa, panujícího knížete z Liechtensteina, měl dvanáct dětí, osm dcer a čtyři syny, z nichž dva synové Bedřich a Jan Adolf měli mužské potomstvo. Kníže zemřel 21. prosince 1908 v paláci na Malé Straně a o šest dní později byl pohřben v rodinné hrobce v Hoříně.⁴⁶

---

⁴⁵ J. Pekař, *Dějiny československé*, Agentura Tip Š, Praha 1991, str. 193

⁴⁶ čerpáno z přednášky *Georg Kristian Lobkowitz, Prof. PhDr. M. Hlavačka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowitz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2012*

2.2. Bedřich (1881-1923)

Dědicem hlavních rodových sídel Mělníka a Hořína se stal Bedřich z Lobkowicz, právník a dědičný člen panské sněmovny rakouské říšské rady, narozen 10. října 1881 ve Vráži u Písku. Kníže s rodinou převážně přebýval v Lobkovickém paláci v Praze, kde studoval Pražské akademické gymnázium. Po maturitní zkoušce následovalo studium na Právnické fakultě v Praze.

Kníže Bedřich se toužil oženit s hraběnkou Josefínu z Thunu a Hohensteinu, ale otec Jiří Kristián mu tento sňatek ze starých rodových křivd zakázal. Mladý kníže po roce stráveném v Haliči píše v dopise svému otci, že se mu nejvíce stýská po jeho milované „Josl“, jak se hraběnce říkalo. Jiří Kristián nejspíše po přečtení tohoto dopisu svolil k sňatku Bedřicha a Josefíny. Bedřich svojí kariéru zahájil v Turnově jako státní úředník, kde se mu v roce 1907 narodil jeho první potomek Jiří Kristián. Již koncem téhož roku byl povýšen do Prahy, kde se mu narodila dcera Ludmila.

2.2.1. Šlechta po roce 1918

Poskočení první světové války (1914-1918) se rozpadl dosavadní politický systém, zánik rakousko-uherské monarchie sebou přinesl velké změny. Dne 28. října 1918 byla vyhlášena samostatná demokratická Československá republika. Nový stát se skládal z českého území, Slovenska a Podkarpatské Rusy.

Aristokracie byla v českých zemích vždy spojována s „nenáviděnou“ Habsbursko-Lotrinskou dynastií, po roce 1918 se situace nijak nezlepšila. Averse československého obyvatelstva se vystupňovala natolik, že byl 10. prosince 1918 zaveden zákon č. 61/1918 Sb., rušící šlechtictví, řády a tituly. Snahy o omezení šlechtických privilegií se vyskytly již v revolučním roce 1848.

Zákon č. 61/1918 Sb. odstraňuje šlechtický stav a verbální používání titulů, s tím byly zrušeny všechny tituly nabyté jako vyznamenání s výjimkou vysokoškolských. Roku 1920 byly do zákona přidány sankce za neoprávněné užívání

titulů, vězení na 24 hodin do 14 dnů a peněžní pokuta v hodnotě 50 až 15 000 korun.⁴⁷

Změnou politického režimu ztratila šlechta jakýkoliv podíl na politické moci v Československu. Za Habsburské monarchie aristokracie zaujímala posty v rozhodujících sférách správy země, v armádě, diplomacii a ve vládních funkcích. Po vyhlášení samostatného státu byla šlechta z těchto oblastí vytlačena. Za první republiky se stále část šlechty podílela na pražském společenském životě. Aristokraté často zaujímali přední postavení ve sportovních spolcích a navštěvovali zahraniční ambasády v Praze, které představovaly reprezentaci a luxus.

Bedřich Lobkowicz vystupoval jako vlastenec, a proto odmítl podepsat věrnost rakouské monarchii na konci první světové války. Stýkal se s představiteli nového Československa, s Tomášem G. Masarykem a jeho synem Janem. Na počátku vzniku nového státu byl Bedřich tři týdny vězněn a obviněn s činů proti republice, toto nařčení se ukázalo jako omylné. Kníže se chtěl zapojit do budování mladého státu, ale kvůli svému původu se mu to nepodařilo. Bedřich se alespoň zapojil do budování Svazu československých velkostatkářů⁴⁸ a v roce 1921 se stal jejím předsedou.

Kníže patřil k vášnivým zastáncům automobilismu, nejspíše již v roce 1903 vlastnil motocykl a o čtyři roky později jezdil v automobilu značky Mercedes a Laurin a Klement. V roce 1911 se stal členem c. k. dobrovolnického motorového sboru, v roce 1917 odešel na dovolenou a vojenských akcí se neúčastnil. Bedřich Lobkowicz zůstal členem motorového sboru i za první republiky a v roce 1921 byl propuštěn do neaktivity. Majitel mělnického a hořínského panství podlehl nemoci ledvin 18. března 1923. Byl pohřben v rodinné hrobce v Hoříně v uniformě motorového sboru. (čerpáno z přednášky JuDr. Bedřich Lobkowicz, autor Mgr. Jan Němec, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011)

---

⁴⁷ Zákon č. 61/ 1918, rušící šlechtictví, řády a tituly

⁴⁸ Svaz československých velkostatkářů byl vybudován po zániku rakouské monarchie. Do svazu se převážně přihlásili příslušníci bývalé šlechty, která vlastnila množství lesů a půdy. Podmínkami členství byla česká příslušnost a vlastnictví nejméně 100 ha půdy. Svaz československých velkostatkářů protestoval proti záboru půdy a poskytoval svým členům pomoc při řešení problémů s pozemkovou reformou první republiky.

2.2.2. Pozemková reforma

Na mělnickém velkostatku vybudoval moderní vinařský závod a za hospodaření Bedřicha z Lobkowicz zahájilo mělnické vinařství výrobu sektu. Rozkvětu lobkowiczského podniku nezabránila ani pozemková reforma, která připravila mělnické panství o 40% půdy a zámek v Vráži.⁴⁹

Cílem dokumentu bylo podpoření majitelů menších pozemků a oslabení velkostatkářů. Reforma se dotkla téměř třetiny Československého území a počala po první světové válce vznikem samostatné republiky. Pozemková reforma také souvisela s dalšími předpisy, přijatými po roce 1918 jako důsledkem převratu. Šlo o zákony rušící šlechtictví (čís. 61/1918 Sb.) a fideikomisy (čís. 179/1924 Sb.), které představovaly cílené zásahy do řad bývalé šlechty, neboť ta již podle prvního z nich právě přestala existovat.

Pozemková reforma především vyvlastňovala zemědělskou a lesní půdu, statky a stavební parcely, ale hlavně zasáhla do soukromého podnikání. Československá reforma nebyla ničím zvláštním, zásahy do vlastnictví půdy proběhly ve 22 evropských zemích. Přesto se prvorepubliková reforma řadí mezi druhou nejrozsáhlejší po Rumunsku.

Vyvlastňování majetku bylo zejména zaměřeno proti šlechtě a církvi. Tento dokument vyvolával spory mezi politickými stranami, především mezi agrární a sociálně demokratickou stranou. Demokratická strana navrhovala konfiskaci půdy nad 100 ha, radikální představitelé demokratů nad 50 ha, zabránit velkostatkům bez náhrady dosavadním majitelům a neparcelovat vyvlastněnou půdu, aby jí mohli dát zemědělským družstvům v celku. Nakonec byl prosazen návrh agrární strany o parcelaci statků a rozdělení půdy.

Pozemková reforma byla započata zákonem o obstavením velkostatkům šlechty, která podle nové politické soustavy nepodporovala mladou republiku. V tomto zákonu nebyla důležitá rozloha pozemků, ale zapsání v zemských deskách. Důvodem prosazení této listiny byly obavy, že šlechta prodá svůj majetek, aby uchránila část svého jmění. Dále následoval záborový zákon⁵⁰, podle něhož se měl konfiskovat velký pozemkový majetek, „*soubory nemovitostí s právy spojená s jejich*

---

⁴⁹ J. Županič, M. Fiala, F. Stellner, *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, str. 162

⁵⁰ Zákon č. 215/1919 Sb., 16.4.1919

*držením, jestliže výměra náležející v území Československé republiky vlastnický jediné osobně nebo týmž spoluvlastníkům je větší než 150 ha zemědělské (pole, luka, zahrady, vinic a chmelnice) nebo 250 ha vůbec.*⁵¹ Zabráno bylo 29% půdy v Československu, 1 312 700 ha zemědělské půdy a 2 755 600 ha půdy nezemědělské. Podle tohoto zákona stát majetek nevyvlastňoval, ale jen přejímal a dále přerozděloval. Za zabraný majetek získali majitelé náhradu, odškodnění nedostali majitelé, kteří patřili k nepřátelům státu, zrádcům a příslušníkům Habsbursko-Lotrinské panovnické rodiny.

Velké obtíže nastaly použitím reformy v praxi, problém nastal při řešení vyplácení náhrad majitelů zabraných pozemků, proto následoval tzv. náhradový zákon⁵². Výše odškodnění se určovala podle přístupnosti, bonity, přírodních podmínek, na kterých se pozemek nacházel a aktuálních cen při volném prodeji statků v období 1913-1915. U celků se rozloha vyšší než 100 ha se náhrada snižovala zhruba o jednu desetinu za každý 100 ha nad 1000 ha. Cena se přibližně rovnala jedné třetině částky, za kterou se území během pozemkové reformy prodávala.⁵³ Majitelé zabíraného majetku mohli požádat tzv. zákonné minimum⁵⁴ z konfiskovaného majetku dle vlastního výběru, ale maximální rozloze 500 ha půdy, jestliže tak neučinili byl jim majetek zabrán celém rozsahu.

Dne 15. 9. 1919 byl zřízen na vykonávání pozemkové reformy Státní pozemkový úřad, který byl oprávněn k souhlasům se správou obstaveného majetku, propuštěním ze záboru, přebírání a přidělováním majetku, stanovení výše náhrady atd. Přestože úřad považoval pozemkovou reformu za skončenou již v roce 1933 uzavíral do roku 1935 s velkostatkáři generální dohody. Státní pozemkový úřad byl v roce 1935 zrušen, i když reforma nebyla nikdy dokončena, ale zanechala za sebou kulturní, hospodářské, sociální stopy. Cílem pozemkové reformy bylo posílení malých a středních zemědělců, ale podepsala se na nerovnoměrném vlastnictví půdy.

---

⁵¹ Cit. dle: Zákon č. 215/1919 Sb.

⁵² Zákon č. 329/1920 Sb., přijat 8.4.1920

⁵³ Z. Kárník, *Česká země v éře první republiky (1918-1938)*, Díl I, Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929), Libri, Praha 2003

⁵⁴ Zákon č. 215/1919 Sb.

2.3. Josefina (1886-1971)

Josefina se narodila roku 1886 do rodiny Leopolda Thun- Hohenstein a Christiany, rozené hraběnky Waldstein- Wartenberg. Vzdělání získala v kláštřích, kde byla vedena k oddanosti panovnické rodině a katolické církvi. Dvacátého čtvrtého dubna 1906 se provdala za Bedřicha Lobkowicze, se kterým měla dvě děti Jiřího Kristiána a Ludmilu. Byla považována za ženu se zálibou v mužích. Spisovatel Jiří Mucha se dokonce o Josefině velmi nelichotivě zmínil ve smyslu, „*že je značkou Prahy asi tak jako pisoiry v Paříži*“.⁵⁵ Kněžninou další zálibou byl sport, zejména automobilismus a tenis. Patřila mezi nejlepší tenistky v Československu. Na lobkowiczských tenisových kurtech, které patřily k nejstarším v Čechách, hrávali velcí hráči jako například mistr světa v tenise Karel Koželuh⁵⁶.

Josefina se jako ostatní členové sekundogeniturní linie za nacistické okupace hlásila k české národnosti, a proto jí bylo zabaveno hořínské panství, na kterém bydlela. Zde tajně schovávala partyzány a v revolučních květnových dnech roku 1945 nechala na štítu domu vyvěsit československou vlajku, přestože němečtí okupanti dům stále obývali. Za svojí záslužnou činnost byla Místním národním výborem vyznamenána.

„Josl“ díky svému původu disponovala styky s rakouskou a německou šlechtou a patřila ke stálým hostům na ambasádách západních zemích. Po komunistickém převratu roku 1948 se dostala zorného pole Státní bezpečnosti, která na paní Lobkowiczovou otevřela spis s názvem Hraběnka. Josefina se podruhé provdala v dohodnutém sňatku za angličana Christofera Werbster- Denistona, ale ani tento svazek nezabránil znárodnění majetku, přestože přijala cizí státní příslušnost. Své kontakty s velvyslanci využívala ke korespondenci se svými příbuznými nebo bývalými šlechtici v emigraci, Kolowraty, Czerniny nebo Kinskými.

Bývalá kněžna ve svých téměř sedmdesáti letech neztratila svojí pověstnou odvahu a v roce 1953 pomohla uprchlému trestanci z Jáchymova dostat se přes

---

⁵⁵Cit. dle: čerpáno z přednášky Akce „Hraběnka“ - příběh Josefiny kněžny Lobkowiczové, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011

⁵⁶ Karel Koželuh (1895-1950) reprezentoval Československo v tenise, ledním hokeji a ve fotbale. V roce 1925 se stal profesionálním mistrem světa a v roce 1932 vyhrál Evropskou profesionální soutěž

hranice Československa do sousedního demokratického Rakouska. Přes nebezpečné jednání v 50. letech dvacátého století, nemohla Státní bezpečnost Josefíně prokázat protistátní jednání. Josl si přála navštívit svojí dceru Ludmilu, která žila se svým manželem v rakouském Štýrsku. Bývalé kněžně byla patnáctkrát zamítnuta žádost o povolení vycestovat s možností návratu zpět do rodné vlasti, proto se ke své dceři 23 prosince 1959 přestěhovala natrvalo. Josefína Lobkowiczová zemřela 28. prosince 1971 ve štýrském Deutschlandsbergu. (čerpáno z přednášky Akce „Hraběnka“-příběh Josefiny kněžny Lobkowiczové, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011)

2.4. Jiří Kristián (1907 – 1932)

Mladý kníže se narodil 22. února 1907 v Turnově v bývalé hájence a u porodu byla přítomna porodní bába z Liberce. Otec kníže Bedřich zde pracoval ve státních službách v hejtmanství.⁵⁷ Téhož roku se celá rodina vrátila zpět do paláce v Vlašské ulici v Praze, ale prázdniny trávili na zámku v Hoříně. Jiřímu Kristiánovi se dostalo dobrého vzdělání, od roku 1914 docházel do paláce v Praze domácí učitel. O tři roky později nastoupil do Státního akademického gymnázia na Příkopech, kde v roce 1925 odmaturoval s vyznamenáním. Po smrti otce v roce 1923 bylo mladému kníže pouze 16 let, a proto správu majetku do dovršení jeho plnoletosti převzal strýc Jiří a matka Josefína. Po ukončení střední školy odjel bývalý šlechtic se svojí sestrou Ludmilou studovat management na rok do Esexu do Velké Británie. Po návratu ze studií v roce 1926 převzal správu majetku po otci. Lobkowicz se vydal ve stopách svého otce, vykoupil většinu vinic na Mělnicku a tím se stal jedním z největších výrobců vína v republice. Rodina měla nemalé dluhy, proto byl Jiří Kristián nucen prodat v roce 1927 pražský palác ve Vlašské ulici i s knihovnou a přestěhoval se na mělnické panství.⁵⁸ Následoval rodinou tradicí a o rok později zahájil studium na Právnické fakultě Univerzity Karlově.

Jiří Kristián byl více spojován se sportem, jako nadšený automobilový závodník a mecenáš, 12. dubna 1927 vstoupil do automobilového klubu v Mělníce a o dva měsíce později do veslařského klubu.⁵⁹ Nejspíše vášně k automobilismu zdědil po své matce Josefíně hraběnce z Thunu a Hohensteinu (1886-1971), která patřila k průkopnicím tohoto sportovního odvětví v Čechách.

Kníže z Lobkowicz se zúčastnil poprvé v roce 1924 mezinárodních závodů do vrchu Zbraslav-Jíloviště pouze jako divák. Po maturitě v roce 1925 složil úspěšně zkoušku z řízení.⁶⁰ Mladého Lobkowicze automobilová soutěž natolik uchvátila, že se

---

⁵⁷ čerpáno z přednášky Jiří Kristián Lobkowicz, Mgr. P. Kopiczka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011

⁵⁸ čerpáno z přednášky Jiří Kristián Lobkowicz, Mgr. P. Kopiczka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011

⁵⁹ čerpáno z přednášky Jiří Kristián Lobkowicz, Mgr. P. Kopiczka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011

⁶⁰ čerpáno z přednášky Jiří Kristián Lobkowicz, Mgr. P. Kopiczka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011

již za několik měsíců přihlásil se svým Daimlerem na automobilový okruh Pšovka-Mělník. První rok své kariéry automobilového jezdce Jiří Kristián vystupoval pod jménem „Hýta,,“, nejspíše kvůli tomu, aby jeho známé jméno na závodní listině nezbuzovalo pozornost.⁶¹ Tento závod nedopadl pro Jiřího Kristiána příznivě, v předposlední zatáčce přeřadil místo rychlosti zpátečku a svůj vůz rozbil. Kníže svůj boj nevzdal, zastavil náhodného cyklistu a závod dojel na kole. Mladý šlechtic již další závody absolvoval v novém automobilu značky Bugatti⁶², jelikož vozy grand prix jako jediná prodávala soukromým osobám tato automobilka.⁶³

Jiří Kristián se zúčastňoval mnoha automobilových soutěží, ale až v roce 1930 dosáhl významného úspěchu, když vyhrál a pokořil rekord na závodu do vrchu Zbraslav-Jíloviště. O pět let později 22. května roku 1932 startoval na Velké ceně automobilů v Berlíně, kam ho doprovázela jeho matka Josefína. Jiří Kristián si na tento závod pořídil nový silný automobil značky Bugatti, který nestihl vyzkoušet. Po začátku soutěže v 16.00 na dráze Avus předjížděl své protivníky, ve dvousetkilometrové rychlosti dostal smyk a nedokázal ovládnout nový vůz, několikrát se převrátil na střechu, přejel dělicí čáru až se dostal do protisměru a nakonec se roztříštil o nástupní stanici pouliční dráhy. Kníže Jiří Kristián byl okamžitě převezen do místní nemocnice, kde na následky vážných zranění zemřel.⁶⁴ Poslední věta kterou mladý jezdec před závodem vyslovil zněla „ Se štítem nebo na štítě“.⁶⁵ Jiří Kristián celkem vlastnil čtyři vozy Bugatti, jeden z automobilů je v Národním technickém muzeu v Praze, další jsou v Německu a ve Švédsku a vůz ze závodu z dráhy Avus v Holandsku.⁶⁶

Poslední rozloučení s pětadvacetiletým knížetem Jiřím Kristiánem z Lobkowicz proběhlo 27. května na zámku Hořín za účasti tisíce smutečních hostí. V den pohřbu zvonili všechny zvony po celém městě Mělník. Jelikož Jiří Kristián zemřel bez potomků dědil veškerý mělnický majetek bratranec Otakar, kterému bylo

---

⁶¹ čerpáno z přednášky *Vozy Bugatti Jiřího Lobkowicze, p. Kozíšek, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011*

⁶² *O mladém knížeti z barokního zámku Hořín., M. Sígl, 23. 8. 2010, (cit. 29. 3. 2012)*
Dostupné z: <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2010080034>

⁶³ čerpáno z přednášky *Vozy Bugatti Jiřího Lobkowicze, P. Kozíšek, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011*

⁶⁴ *O mladém knížeti z barokního zámku Hořín., M. Sígl, 23. 8. 2010, (cit. 29. 3. 2012)*
Dostupné z: <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2010080034>

⁶⁵ čerpáno z přednášky *Jiří Kristián Lobkowicz, Mgr. P. Kopiczka, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011*

⁶⁶ čerpáno z přednášky *Vozy Bugatti Jiřího Lobkowicze, p. Kozíšek, seminář Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932), NTM, ze dne 22.5.2011*

pouhých deset let. Správu nad majetkem převzal jeho otec, bratr Bedřicha, Jan Adolf kníže z Lobkowicz.⁶⁷ Matka Josefína a sestra Ludmila zdědily panství Drhovle a Zábřeh. Ludmila (1908-1974) se 16. dubna 1932 provdala za Alfréda Géra Liechtensteina (1907-1992) na zámku Hořín. Spolu měli čtyři děti a jejich potomci žijí dodnes.⁶⁸

Místní obyvatelé měli mladého knížete velice rádi kvůli jeho dobrosrdečné povaze. Jiří Kristián nebyl pro místní pouze bývalý kníže a vlastník zámku, ale majitel vinařství a zaměstnavatel, demokrat, sociální reformista a sponzor mělnického veslařství a fotbalu. Pamětníci dodnes vzpomínají na rychlé jízdy Jiřího Kristiána na silnicích v Mělníku a Hoříně. Jednou svým stylem jízdy vylekal starou ženu, která spadla do příkopu u cesty. Bývalý šlechtic zastavil a babičce věnoval dvacet korun, po této události všechny stařenky, které viděli závodníka projíždět ve svém automobilu, padaly do příkopů. Další příběhy o majiteli zámku vyprávějí o jeho dobrotě, dával žebrákům a chudým až sto korun nebo jednou věnoval své kolo člověku, který jej potřeboval a šel domů pěšky.⁶⁹

Na památku automobilového závodníka byl Františkem Hladinou a za pomoci matky Josefíny založen Memoriál Jiřího Kristiana Lobkowicze. Závod ploché dráhy se poprvé konal v roce 1932 v Pardubicích na letním stadionu. Poslední 7. ročník memoriálu se jel v roce 1947, po komunistickém převratu v roce 1948 byl upozaděn sportovním kláním Zlatá Tretra. Dnes z ploché dráhy, která byla známa častými pády závodníků, se nedochovalo nic.⁷⁰

---

⁶⁷ M. Mžuková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002, str. 48

⁶⁸ čerpáno z přednášky *Ludmila Lobkowiczová (1908-1974) a její Liechtensteinská druhá rodina*, PhDr. M. Hořejš, seminář *Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932)*, NTM, ze dne 22.5.2011

⁶⁹ čerpáno z přednášky *Člověk Jiří Kristián Lobkowicz ve vzpomínkách*, Mgr. D. Státník, seminář *Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932)*, NTM, ze dne 22.5.2011

⁷⁰ Čerpáno z přednášky *Memoriály Jiřího Kristiána Lobkowicze*, Mgr. J. Křížek, seminář *Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař...člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932)*, NTM, ze dne 22.5.2011

2.5. Jan Adolf (1885-1952) a Drahenický zámek

Lobkowicz zdědil po matce Anně z Liechtensteinu statek a zámek v Drahenicích. Tato budova se nachází ve středočeském kraji v okrese Příbram. První zmínky o Drahenicích se v písemných pramenech objevují v první polovině 13. století, kdy byly majetkem kláštera sv. Jiří v Praze. Ve 14. století byl založen zemský statek s tvrzí, která byla v 17. století přestavěna. Ta je poprvé písemně doložena roku 1638, kdy duchovní úřad udělil Vilému Vrábškému povolení ke zřízení kaple při tvrzi. Na konci 17. století vlastnili statek Valdštejnové, ale až Nosticové, kterým Drahenice patřily v 18. století, nechali staré sídlo přestavět. Hraběnka Alžběta Nosticová prodala statek roku 1796 Hartmanům z Klarsteinu, kteří zámek dále upravili. Lobkowiczský rod získal Drahenice do svého majetku roku 1870 a patří do něj dodnes.⁷¹ V Drahenicích u Březnice měl Jan Adolf trvalé bydliště a v Praze Tróji v ulici Nad Kazankou přechodný byt.⁷²

Život Jana Adolfa během druhé republiky⁷³ a druhé světové války je velmi rozporuplný. Po anšlusu Rakouska k Německu již bylo jasné, že Hitler zaměří svoji pozornost na Československo a německou minoritu v pohraničí. Tento problém české státnosti se dotýkal také české šlechty, která zakládala národnostní pojetí na zemském principu, rozhodoval původ rodu a rodinná tradice.⁷⁴ Na popud Zdenka Radslava Kinského, který byl v kontaktu s prezidentem Edvardem Benešem, sepsal nevlastní syn Karel Schwarzenberg *Prohlášení členů starých rodů vzhledem k nedotknutelnosti území českého státu*. S touto listinou se dostavili 17. září 1938 na Pražský hrad zástupci české šlechty.⁷⁵ Listina obsahovala prosbu o zachování hranic, svobodu českého národa i německé menšiny a přání o pokojné překonání této těžké situace. „*Věrnost k Českému státu, který naši předkové pomáhali budovat a po tisíce let udržovat, je pro nás povinnost tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji výslovně zdůraznit. Považujeme za svou povinnost, uchovat dědictví svých otců... Vyslovujeme víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností*

---

⁷¹ V. Brych, J. Rendek, *České hrady a zámky*, str.54

⁷² ABS 10-546/65

⁷³ Druhá republika je od 1. října 1938 do 14. 4. 1939. Česko- Slovensko je v tomto období přišlo o velké území, např. Sudety a Těšínsko.

⁷⁴ J. Pekař, *Dějiny československé*, Agentura Tip Š, Praha 1991

⁷⁵ *Prohlášení příslušníků historické šlechty ze září 1938 a září 1939*, F. CH. Gröger, 3. 12. 2009
Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2009/12/prohlaseni-prislusniku-historicke.html>

*k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájit.*⁷⁶ Pod touto listinou se podepsalo mnoho příslušníků české šlechty a mezi nimi byl i Jan Adolf Lobkowicz.

Po abdikaci prezidenta Beneše a po zvolení nové hlavy státu Emila Háchy navštívila šlechtická delegace Pražský hrad ve složení, Jan Adolf Lobkowicz, F. Kinský, K. Schwarzenberg, Z.R. Kinský a mnoho dalších. Tato návštěva měla podpořit nového prezidenta ve své funkci, i když si byli vědomi za jaké složité situaci se ujal řízení státu. Šlechta stále doufala v naději v lepší budoucnost a věrnost vlasti.⁷⁷ Po vypuknutí druhé světové války je na českou šlechtu vyvinut nátlak, aby se přihlásila k německému občanství. Na toto reaguje František Schwarzenberg, který doručil dopis prezidentovi E. Háchovi, v jehož kanceláři pracoval. Tato listina obsahuje vysvětlení toho, proč česká šlechta, která se po staletí hlásila k české národnosti, historii a kultuře i pod rakouskou monarchií, se nepřihlásí k německé národnosti. Podle urozených rodin přiznání národnosti při sčítání lidu v Německé říši bylo dobrovolné a předpisy vycházející z faktu, že každý je příslušníkem národa, s kterým je niterně spjat a proto se šlechta hlásí zásadně jen k českému národu. Na konci dopisu bylo podepsáno více než osmdesát šlechticů urozených, mezi nimi lze najít Jana Adolfa Lobkowicze.⁷⁸

V roce 1938 vzniklo v Praze politické hnutí Akce národní obrany neboli ANO. Počátek toho spolku spadá do doby před Mnichovem⁷⁹, zakladatelem byl Miroslav Hlávka, který byl později uvězněn v koncentračním táboře Osvětim. Předsedou se stal přírodovědec a bývalý profesor Univerzity Karlovy Karel Domin. Dne 30. října 1938⁸⁰ uveřejnila Akce národní obrody programové prohlášení *Národe!*, ve kterém hlásala nacionalistický obrat v české politice. Na počátku toto hnutí pořádalo debaty v úzkém kruhu lidí a později i veřejné projevy. Jan Adolf z Lobkowicz byl postaven do čela jako čestný předseda a mluvčí. ANO se ztotožnila se Stranou národní jednoty⁸¹, která chtěla zavést nové metody a politiku odpovídající

---

⁷⁶ Cit. dle: *Prohlášení příslušníků historické šlechty ze září 1938 a září 1939*, F. CH. Gröger, 3. 12. 2009 Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2009/12/prohlaseni-prislusniku-historicke.html>

⁷⁷ *Prohlášení příslušníků historické šlechty ze září 1938 a září 1939*, F. CH. Gröger, 3. 12. 2009 Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2009/12/prohlaseni-prislusniku-historicke.html>

⁷⁸ *Prohlášení příslušníků historické šlechty ze září 1938 a září 1939*, F. CH. Gröger, 3. 12. 2009 Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2009/12/prohlaseni-prislusniku-historicke.html>

⁷⁹ Mnichov neboli Mnichovská dohoda mezi čtyřmi velmocemi, Velkou Británií, Itálií, Německem a Francií, byla dojednána 29. září 1938 v Mnichově. Zde se dohodlo, že Československo musí do 10. října podstoupit pohraniční území Sudety Německu.

⁸⁰ J. Gebhart, J. Kuklík, *Druhá republika (1938-1939)*, Paseka, Praha 2004, str.59

⁸¹ Strana národní jednoty byla česká politická strana v období druhé republiky. Jejím předsedou byl Rudolf Beran. Vznikla spojením agrární strany a menších pravicových stran. Strana zanikla vznikem

novým poměrům. Čelní představitelé ANO, kteří nesouhlasili s novými postupy, podepsali prohlášení *Pro jednotu národa*, například M. Hlávka a Jan Adolf Lobkowicz.⁸² Tento spolek měl být sdružením politických sil a spolupracovat s pravicovými skupinami, se spolkem Vlajka⁸³ a českými fašisty, tak komentuje tehdejší situaci Jan Adolf při výslechu na ředitelství národní bezpečnosti Praze v roce 1946.⁸⁴

Po zjištění, že hnutí Vlajka sympatizuje s německými fašisty, Akce národní obrany přerušila veškeré styky a vystupovala samostatně. Hnutí ANO zaniklo po vzniku Národního souručenství⁸⁵ v roce 1939, když bylo přetaženo několik členů do představenstva nového spolku. Jan Adolf přispěl na hnutí pouze v počátcích a to ve výši 500 korun. Lobkowicz dále ve spisu uvádí, že se setkal s předsedou vlády Beranem 14. března 1939, v té době nemělo již hnutí nic společného s Vlajkou, agrární stranou, aby se vzájemně informovalo o politické situaci. Jan Adolf byl překvapen reakcí premiéra a později usoudil, že měl na mysli nadcházející okupaci a protektorát.⁸⁶

Ve spisech Presidia ministerstva vnitra z počátku roku 1939 je uvedena obava z hnutí Akce národní obrany, jelikož „*M. Hlávka, jako tajemník zbrojařského spolku zbrojařských průmyslníků v Praze, má možnost na základě svých styků s majiteli zbrojovek opatřiti poměrně lacino zbraně, jest možné, že tyto pověsti nemusely zůstat bezpodstatné. Vzhledem k uvedenému jest věnováno zdejší úřadem hnutí Akce Národní Obrany nejbedlivější pozornost a o všech poznatcích v tom směru zdejší šetřením zjištěných bude tamnímu úřadu podána urychleně zpráva.*“⁸⁷

Protektorátu Čechy a Morava, kdy část členstva založila stranu Národní souručenství. Národní souručenství byla jediná povolená politická strana za okupace Československa.

⁸² J. Gebhart, J. Kuklík, *Druhá republika (1938-1939)*, Paseka, Praha 2004, str. 140

⁸³ Vlajka bylo československé nacionalistické a fašistické hnutí. V době druhé republiky se organizace zradikalizovala a začala užívat násilné metody. V době německé okupace kolaborovala. Vlajka byla v roce 1943 na popud ministra Emanuela Moravce rozpuštěna. Po skončení války byl předseda Vlajky Jan Rys odsouzen j k trestu smrti a popraven.

⁸⁴ ABS, 300-6 3/60

⁸⁵ Národní souručenství byla za Protektorátu Čechy a Morava jediná povolená politická strana, která měla zdánlivě plnit funkci parlamentu. Jako politická organizace zanikla v roce 1943.

⁸⁶ ABS, 300-6 3/61

⁸⁷ Cit. dle: ABS, 301-103-4/104-109

2.5.1. Pozemková politika za protektorátu Čechy a Morava

Nacistická pozemková reforma v Čechách se začala uplatňovat okamžitě po podepsání Mnichovské dohody. Zabírání půdy patřící československým nebo židovským vlastníkům na okupovaném území mělo pomoci urychlit osídlování německého obyvatelstva v Československu. První ke slovu přišla revize prvorepublikové pozemkové reformy, o kterou nejvíce stála německá šlechta, ta přišla při záboru o nejvíc majetku. Říšský ministr výživy a zemědělství W. Darmé a říšský ministr vnitra zřídili 7. června 1939 Vrchní osídlovací úřad při Úřadu říšského místodržitele. Tento orgán se stal hlavním organizátorem a plánovačem osídlování okupovaného pohraničí a disponoval pozemky a majetkem pocházejícím z československé pozemkové reformy.⁸⁸

Po okupaci celého Československa v roce 1939 se nacistická pozemková a osídlovací politika rozšířila i na toto území. Nacisté se domnívali, že prvorepubliková pozemková reforma byla provedena v neprospěch německého obyvatelstva. Protektor pro Čechy a Moravu chtěl prostřednictvím osídlování a správou nad majetkem Židů a nepřátel státu spojit všechny německy mluvící oblasti. Koncem roku 1940 z celkového židovského majetku 56 000 ha přešlo pod kontrolu německé správy 40 000 ha. Jako nejrychlejší a nejefektivnější způsob se ukázalo zabírání velkých vlastnických celků - státních, církevních a šlechtických. Zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich měl k této záležitosti poznamenat: „*Musíme rychle získat velké množství půdy pro kolonizační účely. Zkonfiskujeme-li velký počet zemědělských závodů malé výměry, nezískáme příliš mnoho půdy, ale vytvoříme si příliš mnoho radikální opozice mezi zemědělci. Proto bude lépe zkonfiskovat malý počet závodů velké výměry, neboť tak získáme mnoho půdy a několik šlechticů nevytvoří žádnou opozici.*“⁸⁹

Od roku 1942⁹⁰ byl mělnický vinařský závod se zámkem pod německou nucenou správou. Celá rodina byla za okupace vystěhována a bydlela v pronajatém bytě v Praze. Vnucená správa byla uvalena na zemědělské majetky, jejíž vlastníci se provinili proti Německé říši nebo panovaly obavy, že by výnosy z podniků mohly být zneužity proti režimu. V únoru 1942 bylo přikročeno k uvalení vnucené správy na

---

⁸⁸ Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitních režimech 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str.177-180

⁸⁹ Cit. dle: Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitních režimech 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str. 181

⁹⁰ NA, 136-76-4/25

majetky českých šlechticů, kteří dne 17. září 1938 vystoupili proti hlavě státu podepsáním Prohlášení členů starých rodů vzhledem k nedotknutelnosti území českého státu. Osobně jí prosadil K. H. Frank⁹¹ u zastupujícího říšského protektora R. Heydricha. Toto opatření postihlo 28 příslušníků českých šlechtických rodů, na majetky byla uvalena vnučená správa nebo došlo k vyvlastnění. Mezi těmito panstvími byl majetek Otakara z Lobkowicz, který přišel o 3 802 ha⁹², z toho na velkostatku Mělník 1 400 ha⁹³. Na majetek Jana Adolfa byla uvalena vnučená správa v první etapě v rozsahu 1 300 ha na zámku Drahenice.⁹⁴ Z listiny předložené dne 20. července 1945 ministrem zahraničí Dr. Janem Lobkowiczem, majitelem velkostatku Drahenice, že odebrání majetku došlo ve třech formách. První stupeň byla konfiskace ve prospěch Německé říše, celkem bylo zabaveno 32 880 ha. Druhou možností byl prodej uskutečněný vnučeným správcem, v celkovém rozsahu 4 900 ha. Poslední formou bylo uvalení vnučených správ, v první vlně zabráno 57 840 ha a v druhé 2 340 ha. Dále mohl být šlechtický majetek odebrán pro účely vojenských cvičišť, celkem 6 100 ha. Podle Lobkowicze česká šlechta přišla o 104 060 ha půdy.⁹⁵

Pro konfiskaci nebo vnučené správy nad majetkem v Protektorátu posloužily nacistickým okupantům zákony a opatření přijaté za první i druhé republiky, které měly umožnit zásahy do soukromého vlastnictví v případě obrany státu. Zákon č. 63 Sb. z. a n. z roku 1935, zneužitý k záborům půdy v okupovaném Československu, umožňoval vyvlastnění nemovitostí za mobilizace, války, budování opevnění a jiných vojenských staveb nebo k budování podniků důležitých pro obranu státu. V roce 1940 byl zákon pozměněn ve prospěch Německé říše v rámci převzaté ochrany nad Protektorátem Čechy a Morava. Další takovou právní normou byl zákon č. 87 Sb. z. a n. ze dne 21. března 1939, Vládní nařízení o správě hospodářských podniků a dozoru nad nimi, který původně za druhé republiky získával půdu pro vyhnané české a slovenské obyvatelstvo z odstoupeného území. Dále problém osídlování a kolonizace

---

⁹¹ Karel Hermann Frank (1898-1946) za Protektorátu Čechy a Morava působil jako státní tajemník Úřadu říšského protektora. Roku 1943 byl jmenován německým státním ministrem pro Čechy a Moravu. V roce 1946 na základě rozsudku českého soudu byl popraven za válečné zločiny.

⁹² Krejčí J- AMV 23., 23-25/1-5

⁹³ Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitních režimech 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str.189

⁹⁴ Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitních režimech 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str. 189

⁹⁵ Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitních režimech 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str.187

řešily říšské zákony, říšský osídlovací zákon, zákon o znovuvytvoření německého selského stavu, zákon o konfiskaci jmění v Protektorátu Čechy a Morava.⁹⁶

Pozemková politika za Protektorátu postihla 1 316 obcí, 6 000 zemědělských a lesních podniků o rozloze 150 000 ha půdy a 200 000 ha lesní půdy. Čeští velkostatkáři přišli ve vnučené správě z celkových 192 440 ha půdy přibližně o 146 806 ha během roku 1941 až 1942.

Během května 1945 byly ukončeny boje druhé světové války, konec hrůzné etapy lidských dějin se datuje na 8. května 1945. Vítězi se stali západní mocnosti a Sovětský svaz. Na Postupimské konferenci u Berlína bylo rozhodnuto o potrestání Německa a jeho budoucím vývoji. Československo bylo osvobozeno sovětským a americkým vojskem, ale pouze rudá armáda měla povolen vstup do Prahy.

Konec bojů a obnovení samostatného Československého státu vyvolala nadšení mezi obyvatelstvem. Lidé měli stále v živé paměti bombardování, zatýkání, strach a někteří prošli koncentračními tábory. Několik desítek tisíc lidí ve válce zahynulo, jako vojáci na frontách nebo trestanci ve vězeních a v koncentračních táborech. Toto období také ovlivnilo, že němečtí okupanti ustoupili z Československa před armádou ze Sovětského svazu. Proto mnoho lidí uvěřilo slibům komunistické strany o nízké nezaměstnanosti, rovnosti mezi chudými a bohatými, zestátnění velkých továren a rozdělování půdy mezi chudé. S pochopením většiny obyvatel byly přijaty 25. října 1945 Dekrety prezidenta republiky.

2.5.2. Dekrety prezidenta republiky

Dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše nebo-li Benešovy dekrety označují více než 140 dekretů vydaných po skončení druhé světové války.

V květnu roku 1945 nabyla platnost dekretů prezidenta Edvarda Beneše. Tyto dokumenty řešily problematiku vzniku nového státního zřízení a národních výborů, obnovu právního pořádku, ústavní orgány Československé republiky, retribuice, konfiskace, znárodnění a otázky státního občanství. Zejména rušily nárok na majetek Němcům, Maďarům, zrádcům a kolaborantům, „*osob s národností*

---

⁹⁶ Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitními režimy 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str. 196-199

*německou nebo maďarskou, a výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrni Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem*⁹⁷

Dekret č. 128/1946 ze 16.5.1946⁹⁸ stanovuje, že majetek, který byl v době nesvobody konfiskován Německou říší a nárok na něj by jinak příslušel osobám státně nespolehlivým, se pokládá za majetek konfiskovaný Československou republikou podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945.

Dekret č. 108/ 1945 Sb. ze dne 25.10. 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy zabíral bez náhrad movitý a nemovitý majetek i majetková práva osobám:a) národností německou a maďarskou s výjimkou osob, které prokázali věrnost Československu, b) majetek byl v rukou Německého nebo Maďarského státu, orgánu a institucí s tím spjatých, c) které se provinili proti Československému státu v době okupace.⁹⁹

Dekret č. 5/1945 Sb. z. a n., o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců, kolaborantů a některých organizací a ústavů, stanovil „*jakékoliv majetkové převody a jakákoliv majetkově-právní jednání, at' se týkají majetku movitého či nemovitého, veřejného či soukromého, jsou neplatná pokud byla uzavřena po 29.září 1938 pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické perzekuce.*“¹⁰⁰ Pouze majetek státně nespolehlivých osob přecházel pod vnučenou správu státu.

Během letních a podzimních měsíců roku 1945 byly z Československa do Německa vystěhovány tři miliony obyvatel německé národnosti. Majetek bývalých československých občanů německé národnosti byl zabaven státem. Od státu byl majetek postupně odkupován za nízké ceny československými občany nebo z části přidělen bezzemkům a z části vytvořeny státní statky.

---

⁹⁷ Cit. dle: *Dekret prezidenta republiky ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy*, 2006 (cit. 12.4.2012) dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/1081945.html>

⁹⁸ H. Fajmon, K. Hloušková, *Konec soužití Čechů a Němců v Československu*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, str.57

⁹⁹ H. Fajmon, K. Hloušková, *Konec soužití Čechů a Němců v Československu*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, str. 56

¹⁰⁰ Cit.dle:Z. Hazdra, V. Horčíčka, J. Županič, *Šlechta střední Evropy v konfrontaci v totalitními režimy 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, str. 327-328

Dekrety prezidenta republiky se dále zabývaly znárodněním klíčových odvětví národního hospodářství. Dne 24. října 1945 byly slavnostně vyhlášeny znárodnovací předpisy a normy s nimi související. Dekret č. 100/1945 Sb., o znárodnění některých dolů a některých průmyslových podniků, ustanovil „znárodnění podniků energetického průmyslu, sléváren, válcoven, podniků kovodělného a elektrotechnického průmyslu nad 500 zaměstnanců, podniků zbrojního a chemického průmyslu a řady dalších odvětví nad hranici 150-500 zaměstnanců (například podniky výroby skla a porcelánu, tkalcovny, přádelny a další textilky).“¹⁰¹ Tento majetek nabyla Československá republika a vytvořila národní podnik. Majetek se znárodněl za náhrady s výjimkou Německé říše, Maďarského království, zrádců, kolaborantů. Dekret č. 101/1945 Sb. znárodnil některé podniky potravinářského průmyslu. Dekret č. 102/1945 Sb. a Dekret č. 103/1945 akciové banky a soukromé pojišťovny přeměnil v národní podniky. Benešovy dekrety jsou do dnešní doby stále platné, i když bývají předmětem častých polemik

Jelikož nebyla sekundogeniturní větev Lobkowiczů považována za zrádce, kolaboranty, osoby státně nespolehlivé a majetek zkonfiskován po 29.září 1938 byl jim majetek navrácen.

Československých volbách v květnu 1946 zvítězila Komunistická strana, její předseda Klement Gottwald se stal premiérem československé vlády. Nová vláda složená s devíti komunistických ministrů (z celkových 29) zahájila práci na nové ústavě. Nová ústava měla prosadit socialistický systém politiky, hospodářství a kultury. Dále izolovat Československý stát od západních demokratických států a zaměřit se na spolupráci se Sovětským svazem.

Od podzimu roku 1947 se v československé vládě objevují rozpory. Patřil jsem spor o daň pro milionáře, o pozemkovou politiku a hlavně o pojetí připravované nové ústavy. Spory ovlivnil nátlak Sovětského svazu na Komunistickou stranu o rychlé převzetí moci v Československu. Záminkou k tomu se stal spor ve vládě o správnost odvolání osmi demokraticky smýšlejících velitelů Státní národní bezpečnosti ministrem vnitra. Na protest část nekomunistických ministrů podala 20. února 1948 demisi. Předpokládali, že prezident demisi nepřijme a donutí předsedu

---

¹⁰¹ H. Fajmon, K. Hloušková, *Konec soužití Čechů a Němců v Československu*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, str. 57

vlády K. Gottwalda k další spolupráci. K. Gottwald toho využil k agitaci mezi dělnictvem ve velkých závodech a na shromáždění na Staroměstském náměstí. Předseda vlády a dělnictvo přiměli prezidenta republiky E. Beneše k přijetí demisí. Nová vláda byla jmenována 25. února 1948, měla z celkového počtu 24 ministrů 11 komunistických a 7 komunisty podporovalo.

2.5.3. Politická situace po komunistickém převratu v roce 1948

Dne 9. května téhož roku byla přijata nová ústava, která stanovovala „nerostné bohatství a jeho těžba, zdroje energie a energetické podniky, doly a hutě, přírodní léčivé zdroje, výroba předmětů sloužících zdraví lidu, podniky čítající aspoň 50 zaměstnanců nebo osob v nich činných, nejde-li o podniky lidových družstev, banky a pojišťovny, veřejná doprava železniční a pravidelná doprava silniční a letecká, pošta, veřejný telegraf a telefon, rozhlas, televize a film- mohou být jen národním majetkem“.¹⁰²

Okamžitě po únoru 1948 byl zahájen rozsáhlý útok na soukromý podnikatelský sektor v Československu. Národním shromážděním¹⁰³ byl přijat zákon, který dne 1. ledna 1948 zestátnil podniky, které převážně obchodovaly se zbožím, pokud počet zaměstnanců kdykoliv od 1. ledna 1946 dosáhl 50 osob.¹⁰⁴ Následně byla zahájena další vlna znárodnění.¹⁰⁵ Přestože měli být původním majitelů vyvlastněných podniků, nemovitostí a pozemků vyplaceny náhrady, stát tak nikdy neučinil. Znárodnění nebyly ušetřeny ani podniky a továrny, které měly méně než padesát zaměstnanců. Jelikož se na tyto subjekty nevztahoval zákon byly likvidovány nebo přičleněny k národním podnikům mocenským nátlakem a nevýhodnými podmínkami pro podnikání. Dále byly od roku 1949 masově ničeny soukromé pily, mlýny, mlékárny, malé vodní elektrárny a další drobné podniky. Během jednoho roku se podařilo komunistické straně zlikvidovat téměř celý soukromý sektor ve sféře výroby v Československu. Po únoru roku 1948 došlo také k zásahům do sféry obchodu. Podle nových zákonů byly soukromé velkoobchody, mezinárodní zasilatelství a doprava byla zestátněny bez náhrady pro původní

---

¹⁰² Cit. dle: J. Janovský, *Dějiny Československé republiky*, S a M, Praha 1994, str. 56

¹⁰³ Národní shromáždění Československé republiky byl nejvyšší zákonodárny orgán Československa v letech 1918-1939 a 1945-1960. Po roce 1945 se skládal z jedné komory.

¹⁰⁴ Zákon č. 120/1948 Sb., o znárodnění obchodních podniků s 50 nebo více činnými osobami

¹⁰⁵ „První vlna“ znárodnění proběhla po roce 1945, viz Dekrety prezidenta republiky

majitelé. O rok později bylo využito forem nátlaku k vyvlastnění soukromých maloobchodů, restaurací a hostinců.¹⁰⁶

Po roce 1948 se pozornost komunistické strany zaměřila na zbytek velkostatkářů a zámožnějších zemědělců, kterým byl také majetek bez náhrad vyvlastněn. Během několika měsíců vzniklo přes dva tisíce státních zemědělských družstev, v této době, ještě každý zemědělec obdělával svou půdu samostatně.

Znárodnování soukromého majetku se nevyhnulo sekundogeniturní větvi Lobkowiczů. Po roce 1948 byl Janu Adolfovi a Otakaru, již podruhé za jejich život, zabaven majetek. Vyvlastnění se týkalo celého lobkowiczského majetku, zámku Mělník s vinařstvím a vinárnou, zámku Hořín a Drahenic.

Vzápětí po komunistickém převratu v únoru 1948 se zvedla vysoká vlna emigrací do západních demokratických zemí. Někteří emigranti vstoupili služeb zahraničních špionáží a vraceli se zpět do své vlasti, kde prováděli špionáže nebo odbojové akce. Většina emigrantů, jak řad bývalé šlechty, vojáků, politiků a obyvatel Československa, kteří nesouhlasili s novým režimem, v zahraničí zůstala a věnovala se svým profesím a do politiky převážně nezasahovala.

Přestože se kníže Jan Adolf považoval za vlastence, nedokázal po změně politického režimu ve své vlasti nadále žít. Odešel do exilu se svojí manželkou Marií Annou (1899-1965), s dcerami Annou (narozena 1923) a Marií Terezií (narozena 1925) a s dvěma ze tří synů Mikulášem (narozen 1931) a Bedřichem (narozen 1932).¹⁰⁷

Nový režim nedovoľoval odchod ze země legální cestou, proto se pokusili přejít hranice Československa tajně. Převaděčské služby byly poskytovány za vysoké ceny, jelikož kníže tak velikou hotovost neměl, vklady byly zablokovány, musel prodat luxusní rybářské náčiní za padesát tisíc korun.¹⁰⁸

Pouze otec a dva synové utíkali půl roku po komunistické převratu přes hranice na Šumavě, která v této době ještě nebyla obehnaná ostnatým drátem. Každý člen rodiny si nesl pouze jeden batoh s věcmi, které považoval za nejdůležitější. Jan Adolf si zabalil pouze dva páry pohodlných bot, Mikuláš čtyři knihy od filozofa Schopenhauera a nejmladší Bedřich považoval za důležité jeho oblíbený

---

¹⁰⁶ J. Janovský, *Dějiny Československé republiky*, S a M, Praha 1994

¹⁰⁷ ABS,10-546/65

¹⁰⁸ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005, str. 244

mikroskop.¹⁰⁹ Marie Anna a Anna odjely v únoru roku 1948 do Švýcarska na léčení pro choromyslné dcery na kliniku v Curychu a již se do Prahy nevrátily. Mladší dcera Marie Terezie odjela také v únoru téhož roku do Rakouska a za hranicemi již zůstala.¹¹⁰ Jan Adolf s rodinou emigrovali do západního Německa, kde museli pár měsíců pobývat v utečeneckém táboře v Řezně, odtamtud se přestěhovali k Bodamskému jezeru. Manželka Marie Anna nejprve živila rodinu jako pomocnice v domácnosti. Posléze využila možnosti požádat o dědictví po otci, který za Rakouska-Uherska vykonával funkci ministra. Kněžna získala podíl na lovecké chatě u Grundlsee, kde zřídila malý hotel.

Ve spisech Státní tajné bezpečnosti se jméno knížete z Lobkowicz, po odchodu celé rodiny, objevuje ve spojení s kolaborací. Jan Adolf se měl za okupace Německou říší přihlásit k německé státní příslušnosti, měl být funkcionářem bývalé strany Národního sjednocení, v době okupace předsedat organizaci Národní obrany a být členem Národní obce fašistické a Vlajky.¹¹¹ Jan Adolf zemřel v sedmašedesáti letech na následky tragické autonehody.

---

¹⁰⁹ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005, str. 244

¹¹⁰ ABS, 52-51-6/39

¹¹¹ ABS, 10-546/65

2.6. Otakar (1922-1995)

Dědic mělnického panství a správce panství v Drahenicích emigroval za svou rodinou s půlročním zpožděním, protože vykonával základní vojenskou službu.¹¹² Kníže Otakar dezertoval a utekl přes Bavorsko do Švýcarska. Mladý Lobkowicz několik měsíců pobýval ve Švédsku, kde pracoval manuálně v lese. Po návratu do Švýcarska pracoval v restauraci v Curychu, zde si vydělával na živobytí mytím nádobí. Jakmile si mohl dovolit studium na tamní vysoké škole, vystudoval ekonomii, z které získal doktorát.

V roce 1954 se Otakar z Lobkowicz oženil se šlechtičnou Zuzanou Széchenyiovou z Maďarska a z tohoto svazku se jim narodila v roce 1956 dvojčata, Jiří Jan a Antonín. Po studiu vysoké školy pracoval ve firmě Tesco, ve které byl povýšen na místo vedoucího pobočky v Kongu, kde strávil s rodinou čtyři roky. Pro napjaté politické poměry, byl přemístěn zpět do Švýcarska, kde zůstal do sametové revoluce v Československu.¹¹³ Knížeti Otakarovi se po své rodné vlasti velmi stýskalo, stále vzpomínal na procházky Prahou, „*Krátce před smrtí se mi svěřil vůbec poprvé, předtím o tom nepadlo jediné slovo, že se každý den, co byl v emigraci, vydával v duchu na procházku po Praze. Jednou prý šel po nábřeží kolem Národního divadla a dál po Karlově mostě na Kampu, podruhé Pařížskou ulicí přes Staroměstské náměstí na Můstek a jindy zase jinudy.*“¹¹⁴ V roce 1990 se vrátil se svým synem Jiřím zpět do již demokratického Československa. Žil střídavě v Praze a ve Vídni.

---

¹¹² ABS, 52-51-6/38

¹¹³ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005. str. 244

¹¹⁴ Cit dle: V. Votýpka, *Návraty české šlechty*, Paseka, Praha 2000 str. 263

2.7. Jiří Jan (narozen 1956)

Dědic mělnického panství se narodil ve Švýcarsku jako starší potomek z dvojčat. Jiří Jan se v mládí rozhodoval mezi kariérou ve finanční sféře nebo studiem filmové režie. Nakonec vystudoval ekonomii, jako jeho otec Otakar, v Saint Allen, kde poznal svoji první ženu nešlechtického původu Bettinu Egliovou, která byla dcerou švýcarského podnikatele. Bettiny, rozená Egli vystudovala ekonomii, kariéru začala jako delegátka Mezinárodního červeného kříže. Za Jiřího Jana se provdala v roce 1988. Po zdařilém dokončení studia získal Jiří Jan místo ve známé Chase Manhattan Bank, po několika letech se stal velmi úspěšným bankéřem v bankovních pobočkách v Curychu, Monte Carlu, Paříži, Londýně a New Yorku.¹¹⁵

Po zhlédnutí televizních záběrů z listopadu 1989 z Prahy, se rozhodl se svojí ženou Bettinou k odvážnému kroku, opustit své pracovní závazky a odejít do nově vznikajícího státu. V únoru 1990 se nastěhovali do bytu na Anenském náměstí, později získali souhlas k bydlení ve Vlašské ulici v Praze, kde stojí Lobkovický palác, který vlastnila rodina od roku 1753 do roku 1927. Jiří Jan nemluvil českým jazykem, i když jeho otec patřil mezi české patrioty. Jelikož matka Zuzana byla maďarského původu a český jazyk neovládala, mluvilo se v rodině Lobkowiczů výhradně francouzsky, tento jazyk převládal i z důvodů čtyřletého pobytu v africkém Kongu. Po návratu zpět do Švýcarska si mladí Lobkowiczové osvojili německý a anglický jazyk. Jiří Jan si znalost češtiny osvojil až při pobytu v Československu.

Od roku 1990 pracoval jako poradce ministra hospodářství federální vlády Československa Vladimíra Dlouhého, s kterým se seznámil na Světovém ekonomickém fóru. Pro ministra Jiří Jan pracoval po celé volební období, po dobu dvou let. Dále se kníže zapojil do politické sféry jako poradce ministra privatizace České republiky, v této funkci zůstal do roku 1995. Po politické kariéře se vrátil k bankovníctví a začal podnikat v investicích a energetice. V restitučním řízení byl Jiřímu Janovi navrácen majetek sekundogeniturní větve Lobkowiczů i s Mělnickým a Hořínským zámekem.

---

¹¹⁵ V. Votýpka, *Návraty české šlechty*, Paseka, Praha 2000 str. 261

2.7.1. Mělnický zámek

Zámek Mělník se rozkládá nad svahem porostlým vinicemi a nad soutokem Labe a Vltavy, s původním názvem Pšov. Jméno je odvozeno od slovanského kmene Pšovanů. Dodnes se pojmenování vyskytuje v názvu potoka a dnešní městské části Pšova. Podle legendy poslední kníže Pšovanů Slavibor provdal svou dceru Ludmilu za českého knížete z rodu Přemyslovců Bořivoje. Na Mělníku kněžna Ludmila často pobývala i se svým vnukem Václavem, který zde zavedl tradici pěstování vinné révy. Koncem desátého století měla ve své správě mělnické panství manželka Boleslava II. kněžna Emma, která razila ve zdejší mincovně denár s opisem CIVITAS MELNIC.¹¹⁶

Mělník patří k nejstarším hradům u nás, který prošel mnoha stavebními úpravami. Na počátku stálo raně středověké hradiště, jehož podobu neznáme. V polovině 12. století byl dřevěný hrad narazen kamenným románským hradem.

Hrad Mělník byl umístěn na hraně vyvýšeného svahu nad Labem a tvořil kamenný palác a kostel v jižní části objektu, z této stavby se dochovala románská věž z kvádríkového zdiva v západním průčelí dnešního chrámu sv. Petra a Pavla. Archeologickými výzkumy byla odhalena nepodsklepená patrová stavba se sérií sdružených oken. Architektura mělnického hradu se mohla měřit s budovami Pražského hradu nebo přemyslovskými centry.¹¹⁷ Nejspíše za posledních Přemyslovců ve 2. polovině 13. století došlo k přestavbě na gotický hrad. Obytnou část raně gotického hradu tvořil jednotraktový palác, v dnešním západním křídle zámku vznikla ve čtrnáctém století síň, dnes využívaná jako kaple sv. Ludmily. Z pozdně gotické stavební etapy, realizované dvorskou hutí mistra Hanuše Spiesse z Frankfurtu, se dochovala jen vstupní brána a část pláště vřetenového schodiště na nádvoří se záclonovým okénkem.

Nejznámější historická éra je spojena s úlohou věnného města (založeno 1274) a hradu. V dobách sporů s manželem Janem Lucemburským pobývala na tamním hradě Eliška Přemyslovna. Teprve Karel IV. vyhlásil Mělník trvale za královské věnné město s řadou lén a právě on se zasloužil i o rozvoj vinařství v této oblasti, když zde pěstoval vinnou révu z Burgundska. Poslední manželka Karla IV. Eliška Pomořanská sídlila na Mělníce až do své smrti v roce 1393 a patrně nechal zřídit hradní kapli, zasvěcenou sv. Ludvíkovi, dnes sv. Ludmily. Jako poslední zde sídlila manželka Jiřího z Poděbrad královna Johanka z Rožmitálu.

---

¹¹⁶ K. Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. díl*, Libry, Praha 1998, str. 807

¹¹⁷ V. Brych, J. Rendek, *České hrady, zámky a tvrze*, str. 479

V roce 1542¹¹⁸ získal Mělník Zdislav Berka z Dubé, který nechal hrad přestavět v duchu renesance. Na konci 16. století získal přestavěnou budovu Jiří starší Popel z Lobkowicz jako léno od Rudolfa II. Za Lobkowiczů dále pokračovala renesanční přestavba, bylo vystavěno severní křídlo otevírající se do nádvoří arkádovou lodžii se sdruženými arkádami ve třetím podlaží se sgrafitovou fasádou. Za třicetileté války zámek zpustl a byl zastaven Heřmanovi Černínovi z Chudenic, který Mělník barokně přestavěl k obývání. Bylo přistavěno nové jižní arkádové křídlo s dvoupatrovými sklepy, byly nejspíše včleněny do bývalého hradního příkopu. Touto přestavbou vznikla trojkřídlá dispozice zámku Mělník, uzavřená proti městu ohradní zdí s branou v jihovýchodním nároží. Heřman Jakub Černín v roce 1687 odkoupil zámek a panství Mělník od císaře Leopolda I. Časem majitelé dali přednost blízkému zámku Hořín na protějším břehu Labe. Na Mělník zbyla funkce administrativního centra celého panství. Poslední dědička panství Marie Ludmila se provdala za Augusta Antonína Josefa z Lobkowicz.

August Antonín Josef a jeho syn Antonín Isidor podporovali rozvoj vinařství na Mělníce a rozšířili tamní vinice o další plochy. Na počátku 20. století kníže Bedřich z Lobkowicz vybuřoval vinařský podnik na moderním průmyslovém základě na zámku Mělník, který dodnes produkuje rozličný sortiment vína. Syn Bedřicha kníže Jiří Kristián odkoupil většinu vinic v celém okolí zámku a stal se majitelem velkého vinařského komplexu. Přestože ve 20. letech dvacátého století na základě pozemkové reformy byl knížeti zmenšen majetek více než o 40%, mělnické panství se zámek Mělník, Hořín s tamními vinicemi byly rodině Lobkowiczů ponechány.¹¹⁹

Během Protektorátu Čechy a Morava patřilo mělnické panství pod německou nucenou správu. Knížeti Lobkowiczovi byl odebrán jak vinařský podnik, tak i mělnický zámek, z kterého se musela celá rodina vystěhovat. Německá armáda používala prostory zámku jako sklad zbraní SS. Po skončení druhé světové války a pádu Německé říše byl veškerý majetek zpět navrácen, ale pouze jen na pár let.¹²⁰

Po komunistické převratu v roce 1948 byly znárodněny veškeré soukromé podniky, této konfiskaci se nevyhnulo ani Jiřího knížete Lobkowicze zámecké vinařství Mělník. Výpovědní lhůta z hospodaření byla ministerstvem zemědělství stanovena od 15. května do 30. září 1948. 13. října 1949 byl zámek, zahrady, vinice a

---

¹¹⁸ V. Brych, J. Rendek, *České hrady, zámky a tvrze*, str. 481

¹¹⁹ M. Mžyková, P. Mašek, S. Kasík, *Lobkowiczové*, Veduta, České Budějovice 2002 str. 44-47

¹²⁰ NA, 114-339-16

několik domů odevzdány do rukou zástupce ředitelství ČSSS na Mělníce.¹²¹ V roce 1949 byl ustanoven prozatímní správce, na majetek Otakara Lobkowicze a na vnitřní zařízení zámku, Národní kulturní komisí pro správu státního kulturního majetku v Praze. Soupis inventáře zámku byl zhotoven za účasti veřejných orgánů od 13.září 1949 do 20. ledna 1950. Písemný materiál skýtal velké množství památek, dopisy, erby, sportovní trofeje, obrazy, sbírky ptactva a zvěře.¹²² Vinařský závod nebyl na zámku Mělník zrušen ani přesunut, díky své dlouholeté tradici. Vinárna, která byla umístěna na nádvoří zámku, propagovala místní historickou památku. Aby zvýšili přitažlivost objektu nastěhovali do prostor vinárny muzejní a zbojnickou sbírku z Roudnice.¹²³ V roce 1953 byla část severního a jižního křídla propůjčena bezplatně pro muzejní sbírku okresního vlastivědného muzea, muzejní knihovnu a vlastivědný kroužek.¹²⁴ Za socialistické éry plynulo docela dost peněz do památkové péče, na obnovu objektu i mobiliářů. Památkáři v této době pracovali s financemi neohospodárně a to se odrazilo na stavu historického dědictví.

---

¹²¹ NA, 114-201-2

¹²² NA, 48-10/5

¹²³ NA, 225-1172-1

¹²⁴ NA, 225-1172-1

2.7.2. Zámek Hořín

Na místě dnešního zámku stála tvrz, která zanikla během husitských válek. Již v této době patřil Hořín od jeden kilometr vzdálenému panství Mělník. Panství Mělník s Hořínem zastavil v roce 1646 císař Ferdinand III. za 95 000 zlatých rýnských hraběti Heřmanovi Černínovi. Jakub Černín získal v roce 1687 Mělník a Hořín do vlastnictví. Na konci 17. století si nechal vystavět v Hoříně barokní zámek podle architekta Giovanniho Battisty Alliprandiho.

Jakub Černín nechal dále upravit zámeckou zahradu a vystavět novou kašnu. Zámek se na počátku 18. století rozšířil o hospodářské budovy. Z této doby se nezachovala žádná památka. Po smrti Jakuba Černína měl celé panství zdědit jeho syn František Josef, jelikož byl nezletilý, správa panství se dostala do rukou dcery Jakuba Černína Marie Markéty, která byla provdána za hraběte Františka Josefa z Valdštejna. V letech 1713-1720 nechal Černín nevyhovující zámek přestavět do barokní podoby. Po jeho smrti (1733) se panství ujal jeho bratr František Antonín, který Hořín rozšířil. Návrhy na přestavbu skýtaly mnoho změn, zvýšení zámku do druhého patra, rozšíření hlavní budovy, přístavbu dvou nových pavilonů s ubytováním pro hosty a s kaplí, s byty pro služebnictvo a stáje. Stavební práce byly zahájeny roku 1736, majitel zámku zemřel již po třech letech. V poslední vůli ukládal své manželce Marii Isabele, aby úpravy na hořínském zámku dokončila podle původních návrhů architekta J.Ch. Spannbruckera. Po smrti architekta (1742) a nejistých prvních letech vlády Marie Terezie byla přestavba přerušena. V roce 1744 byla stavba kaple sv. Jana Nepomuckého svěřena A. Luragovi. Hlavními dominantami kaple jsou barevný mramorový oltář, klenba zdobená freskami oslavující Jana Nepomuckého s dalšími alegorickými náměty ve vedlejších klenbách od Jana Petra Molitora. Kaple byla vysvěcena roku 1747, celá přestavba byla dokončena o tři roky později.¹²⁵

Přestavěný zámek dostala věnem dcera Františka Antonína Černína Marie Ludmila, která se provdala za Augusta Antonína z Lobkowicz. který dále pokračoval v přestavbě Hořína. Mezi lety 1760-1763 nechal vyzdobit dva pokoje v přízemí budovy *„asymetrickým hřebíkovým štukem, rámujičím zcela volně nástěnné malby a popínajícím jako stvoly rostlin stěny i stropy. Malby krajin, které ve stejné době*

---

¹²⁵ K. Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III.díl*, Libry, Praha 1998, str. 807

*namaloval na stěnách Ondřej Pečina, doplňují výzdobu těchto nevelkých a intimních prostor.*¹²⁶ Dále byla vystavěna knihovna a nově umístěna rokoková kamna. K posledním stavebním úpravám došlo na konci 18. století, když bylo uvnitř zámku postaveno schodiště.¹²⁷

Během druhé světové války patřilo mělnické panství pod nucenou německou správu. Majetek Lobkowiczům byl po skončení války zpátky navrácen. V roce 1948 byl hořínský zámek přidělen do vlastnictví Československého státu a do správy ministerstva informací a osvěty. Pro Josefínu Lobkowiczovou, matce Jiřího Kristiána, byl zde ponechán byt na doživotí. Zámecký mobiliář nebyl předmětem přidělu, jelikož jen malá část patřila původnímu majiteli Otakarovi Lobkowiczovi. Převážná část inventáře podle dědické dohody připadla Josefíně, která přijala britskou státní příslušnost. Podle Státní památkové správy nebyla většina mobiliáře shledána kulturně hodnotnou. Od roku 1960 zde sídlila Zemědělská škola a internát, která ho ponechala v dezolátním stavu. Do dnešní doby zámek není přístupný veřejnosti.

V restitučním řízení v 90. letech 21. století získal dědic Jiří Jan majetek sekundogeniturní větve Lobkowiczů, panství Mělník a Hořín ve výměře 1700 ha. „*Byl to pro mě šok. Samozřejmě, na jednu stranu to bylo fantastické. Viděl jsem, že je můj otec nesmírně šťastný.*“¹²⁸, tak to popisuje své pocity kníže Jiří Jan.

---

¹²⁶ Cit. dle: *Hořín, Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku- Severní Čechy*, text vložen 25.1.2006 (cit. 11.4.2012) Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=8914

¹²⁷ Cit. dle: *Hořín, Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku- Severní Čechy*, text vložen 25.1.2006 (cit. 11.4.2012) Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=8914

¹²⁸ Cit. dle: V. Votýpka, *Návraty české šlechty*, Paseka, Praha 2000 str. 264

2.7.3. Zákon o restitucích

Pro nápravu majetkových křiv byly vydány tzv. restituční zákony. Měly navrátit částečně majetek, který byl po roce 1948 převeden na stát. Zestátnění majetku bylo provedeno legální formou, jelikož socialistická stát vydal potřebné zákony. Stát působil na soukromé vlastníky i mimosoudními prostředky. Bytový odbor Okresního národního výboru rozhodoval o ubytování v soukromých činžovních domech, bez účasti majitele. Vlastník musel pod hrozbou sankce provádět opravy a rekonstrukce na své náklady a nájmy byly státem regulovány. Tyto důvody vedli k tomu, že majitelé své nemovitosti darovali nebo za velmi nízké ceny prodali státu. Federativní shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky schválilo v roce 1991 zákon č. 87/1991 Sb. a zákon č. 229/1991 Sb. o navrácení majetku, zemědělské půdy a lesů.

Zákon č. 87/1991 Sb., stanoví povinnost vydat věci v § 6:

- 1) Povinnost vydat věc se vztahuje na ty případy, kdy v rozhodném období věc přešla na stát
- podle § 453a občanského zákoníku nebo podle § 287a zákona č. 87/1950 Sb. , ve znění zákona č. 67/1952 Sb. ,
  - na základě prohlášení a smlouvy o postoupení pohledávek pro případ vystěhování
  - v případech, kdy občan zdržující se v cizině věc zanechal na území republiky
  - smlouvou o darování nemovitosti uzavřenou dárce v tísní
  - v dražebním řízení provedeném zkrácenou formou na úhradu pohledávky státu
  - na základě soudního rozhodnutí, kterým byla prohlášena za neplatnou smlouva o převodu majetku, kterou občan před odchodem do ciziny převedl věc na jiného, bylo-li důvodem neplatnosti opuštění republiky. V takovém případě je však oprávněnou osobou nabyvatel podle uvedené smlouvy, a to i pokud tato smlouva nenabyla účinnosti
  - na základě kupní smlouvy uzavřené v tísní za nápadně nevýhodných podmínek
  - na základě odmítnutí dědictví v dědickém řízení, učiněného v tísní

- vyvlastněním za náhradu, pokud věc existuje a nikdy nesloužila účelu, pro který byla vyvlastněna
- vyvlastněním bez vyplacení náhrady,
- znárodněním vykonaným v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy¹²⁹

Zákon č. 229/1991 Sb., stanoví v § 6

- 1) Oprávněným osobám budou vydány nemovitosti, které přešly na stát nebo na jinou právnickou osobu v důsledku
- výroku o propadnutí majetku, propadnutí věci nebo zabrání věci v trestním řízení, případně v trestním řízení správním podle dřívějších předpisů, jestliže výrok byl zrušen podle zvláštních předpisů,
  - odnětí bez náhrady postupem podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, nebo podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě
  - odnětí bez náhrady postupem podle zákona SNR č. 2/1958 Sb. SNR, o úpravě poměrů a obhospodařování společně užívaných lesů bývalých urbáriátníků, komposesorátů a podobných útvarů
  - prohlášení a smlouvy o postoupení pohledávek pro případ vystěhování
  - smlouvy o darování nemovitostí uzavřené dárce v tísní
  - kupní smlouvy uzavřené v tísní za nápadně nevýhodných podmínek
  - odmítnutí dědictví v dědickém řízení učiněného v tísní
  - vyvlastnění za náhradu, pokud nemovitost existuje a trvale neslouží účelu, pro který byla vyvlastněna
  - vyvlastnění bez vyplacení náhrady
  - znárodnění nebo zestátnění vykonaného v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy nebo bez vyplacení náhrady,
  - převzetí nemovitostí bez právního důvodu,
  - politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody,
  - odevzdání do vlastnictví družstva podle zvláštních předpisů,
  - příkázání do užívání právnické osoby na základě zákona č. 55/1947 Sb., o pomoci

---

¹²⁹ Zákon č. 87/1991 Sb., *O zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd, k nimž došlo let 1948 až 1989*

rolníkům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu, nebo vládního nařízení č. 50/1955 Sb., o některých opatřeních k zajištění zemědělské výroby, - převodu společně užívaných singulárních lesů a lesních družstev na území České republiky, pokud členy družstva byly výlučně fyzické osoby¹³⁰

Navrácen měl být majetek fyzickým osobám nebo církvi, který převeden do vlastnictví státu po 25. únoru 1948. Původně byli restituce vázány na československé občanství a podmínku trvalého pobytu, čímž bránily k přístupu ke svému majetku především emigrantům. Toto kritérium bylo po kritice Výboru pro lidská práva v roce 1997 změněno.¹³¹ Vracené památky byly v dezolátním stavu, nový majitelé museli značně investovat do renovace budov i mobiliáře. Jelikož byly v padesátých letech samozřejmostí svozy a rozvozy inventářů zámků, museli manželé žádat o informace v muzeích, galeriích, ministerstvech a úřadech, kde se jejich majetek nacházel. Problém spočíval v tom, že novým zákonům chyběly předpisy, ministerstvo kultury na stávající problémy nereagovalo a úředníci rozhodovali, zda-li budou nové majitelé informovat.

Pro Jiřího Jana s jeho manželkou Bettinou renovace panství byla velkou výzvou. Manželé si rozdělili povinnosti, Bettina se starala o zámek a hospodářství a oproti tomu kníže se věnoval podnikání. Paní Lobkowiczová i přes protesty památkářů nechala vymalovat místnosti mělnického zámku sytými barvami, které nejsou typické pro historické objekty. Od roku 1992 se rodina věnovala obnově a rekonstrukci mělnického panství převážně ze svých vlastních zdrojů. Zámek Mělník je přístupný veřejnosti, která zde může vidět několik obnovených pokojů, ložnici Jiřího Kristiána, pracovnu Augusta Longina, dětský pokoj, jídelnu velký salon, sál s mapami a vedutami, rytířský sál nebo koncertní sál. Jsou zde vystavovány obrazy známých mistrů- Karla Škréty, Petra Brandla, Josefa Heinsche ml., Josefa Bergera, sochy Josefa Václava Myslbeka a mnoha dalších. Jsou zde k vidění starodávné oltáře, nábytek, stoly vykládané vzácnými materiály, české sklo, vázy, dětské hračky. Mělnické sklepy, do kterých se v 18. století svážel již vylisovaný mošt, protože se vinné hrozny listovali přímo na vinicích, jsou také přístupné. Návštěvníci zde mohou degustovat víno z vinice sv. Ludmila. Dalším velkým lákadlem je pořádání svatebních obřadů a svatebních hostin přímo v interiérech mělnického zámku.

---

¹³⁰ Zákon č. 229/1991 Sb., *O úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku*

¹³¹ Z. Šulc, *Stručné dějiny ekonomických reforem v Československu (České republice) 1945-1995*, Doplněk, Brno 1998, str.79

Bettina se dále pustila do obnovy zámeckých vinic, kde nechala k nepochopení místních obyvatel staré rostliny vytrhat a po pár letech nechala zasadit vinnou révu úplně novou.¹³² Bettina v roce 1998 koupila od manžela vinice a dodnes vyrábí víno. Manželé Lobkowiczovi byli v roce 2011 po čtyřech letech soudních sporů rozvedeni. Stále se vedou soudní spory o majetkové vyrovnání.¹³³ V roce 2008 byl založen mezinárodní hudební festival Jiřího Lobkowicze. Tato hudební akce se nachází přímo na nádvoří mělnického zámku. Ředitelkou festivalu a spoluzakladatelkou je přítelkyně knížete operní pěvkyně Zdenka Belas. Jiřímu Janu a Zdence Belas se 22. prosince 2011 narodil první potomek, syn Robert Christian Lobkowicz.

---

¹³² V. Votýpka, *Návraty české šlechty*, Paseka, Praha 2000str. 267-270

¹³³ *Jiří Lobkowicz se rozvedl, spor o majetek trvá*, poslední revize 21.10.2011 (cit.10.4.2012)
dostupné z: http://www.lidovky.cz/jiri-lobkowicz-se-rozvedl-spor-o-majetek-trva-fo1-/lide.asp?c=A111021_104846_lide_ogo

2.8. Mikuláš (narozen 1931)

Mikuláš z Lobkowicz po emigraci studoval filozofii ve Fribourgu, časem přešel na univerzitu do Mnichova, kde i odpromoval. Během svých studií se kníže oženil s Josefinou hraběnkou Waldburg zu Zeil. V roce 1954 se manželům narodil nejstarší syn Johann, dále následovaly dvě dcery a tři synové.

O šest let později se celá rodina Lobkowiczů z Mnichova odstěhovala do Spojených států amerických do města South Bend, ve státě Indiana, východně od Chicaga, kde získali americké občanství. Po návratu zpět do Německa si nové občanství ponechali. Profesor Mikuláš je nejčastěji spojován s univerzitou Eichstätt v Bavorsku a s politologickým institutem v Mnichově. Kníže Lobkowicz patří k váženým odborníkům ve svém oboru, ale studentská obec ho považuje za nesmlouvavého profesora, který na revoltující mládež na univerzitě poslal místní policii. Od roku 1970 přednášel o filozofii a kultuře nejen ve většině evropských zemích, ale i ve východní Asii, střední Americe a jižní Africe.

Mikuláš se považuje za křesťanského filozofa, byl ovlivněn myšlenkami Tomáše Akvinského, Platona, Aristotela, Husserla, Heideggera. V roce 1971 vznikla myšlenka československých emigrantů založit v západní Evropě vlastní politický ústav. Tento návrh byl předán Mikulášovi v únoru 1973. Lobkowicz, který byl rektorem univerzity v Mnichově, byl požádán, aby byl pod jeho patronací vytvořen emigrantský výzkumný ústav na mnichovské univerzitě, který by se zaměřoval na problematiku Československa. Lobkowiczovi se myšlenka zalíbila a začal prostřednictvím svých styků získávat jak finanční tak i politickou podporu.¹³⁴

V dubnu téhož roku v restauraci Der brave Schewejk v Mnichově byla svolána zakládající schůze Společnosti pro podporu výzkumu o ČSSR. Sešli se zde pracovníci universit a institutů z NSR, Velké Británie, Spojených států Amerických, Švýcarska, a Francie a představitelé československých emigrantů, K. Schwarzenberg, P. Tigrid a další. Kníže Lobkowicz ve svém veřejném vystoupení prosazoval „potřebu emigrace zaměřit a angažovat se na poli vědeckého bádání o ČSSR a vytvářet si vhodné kontakty na odpovědná vládní a politická místa na

---

¹³⁴ AMV, T-1424MV/12-14

Západě.“¹³⁵ Kníže se domníval, že nová organizace by se měla vyvarovat chyb ostatních ústavů, které se projevovaly jako antikomunistické. Na návrh organizačního výboru byl předsedou zvolen Mikuláš Lobkowicz a místopředsedou profesor F. Prinz.¹³⁶

Lobkowicz s německými profesory prosadil, aby Společnost pro podporu výzkumu o ČSSR stala součástí mnichovské univerzity, každý předseda a člen předsednictva musí být řádným profesorem této instituce. O rok později souhlasí se zřízením Slovanské katedry a archivu na univerzitě Ludwiga-Maxmiliána v Mnichově. Jmenoval profesora Prinze mluvčím pro jednání s československými emigranty. V dokumentačním archivu měl být soustředěn veškerý materiál o Československu a vést evidenci těchto materiálů mimo univerzitu.¹³⁷ V roce 1998 byl za zásluhy o Českou republiku oceněn Řádem bílého lva. V roce 2002 se ujal obtížné úlohy administrátora pražské Katolické teologické fakulty při jejím přerodu na úroveň plnohodnotné součástí Univerzity Karlovy. Mikuláš Lobkowicz dále působil jako ředitel Centrálního institutu středoevropských a východoevropských studií Katolické univerzity v Eichstättu. Kníže je autorem několika desítek děl převážně v německém jazyce, například *Marxismus-Leninismus in der CSR*, *Křesťanství a filozofie*.

---

¹³⁵ Cit. dle: AMV, T-1424MV/15

¹³⁶ AMV, T-1424MV/15-17

¹³⁷ AMV, T- 1424M/45

2.9. Johann (narozen 1954)

Johann z Lobkowicz prvních šest let svého života strávil ve své rodné zemi, ale druhou část svého dětství prožil ve Spojených státech. Po příletu do nové země mladý kníže neovládal anglický jazyk, ale díky svému mládí si rychle tuto znalost osvojil. Johann nebyl spokojen se životem v Indianě, chyběly mu kopce a lesy, na které byl zvyklý z Německa.

Johann v roce 1966 byl poslán zpět do své rodné země, aby studoval na jezuitském gymnáziu, ve kterém podle tradice studovali i bratři matky Josefíny. Po celé studium bydlel mladý kníže na internátní škole, jen párkrát do roka tento ústav opouštěl. Nejčastěji navštěvoval babičku z matčiny strany, která pobývala na zámku v jižním Německu. Zde se naučil šlechtickému životu, které panstvo prožívalo před druhou světovou válkou, plesy, hony, dostihy, ale i normy a zásady společenského chování. Jelikož byl Johann stále občanem spojených států amerických, dostal se do problémů, když USA válčilo s Vietnamem. Místo maturity by mohl být odveden do války, naštěstí boje skončily v pravou chvíli. Po maturitě v roce 1974 kníže chtěl dále studovat na vysoké škole zemědělské inženýrství nebo lesnictví, ale rodiče mu toto rozhodnutí rozmluvili, jelikož neměl svůj vlastní podnik. Nakonec Johann vystudoval právnickou fakultu v Mnichově, zde získal i dvojí doktorát. Po dokončení vysoké školy započal svoji kariéru v bavorské bance. Před nástupem do nového zaměstnání se kníže vzdal amerického občanství a přijal německé. Toto rozhodnutí nesl otec s nelibostí, jelikož měl stále v živé paměti chování Němců za druhé světové války.

Johann z Lobkowicz se seznámil se svojí ženou Johannou hraběnkou Castell-Castell na uzavřeném plese německé šlechty v Mnichově. Hraběncin rod patřil k nestarším rodům v Německu, jeho tradice nejspíše sahá tisíc let nazpět. Mezi nejvyšší šlechtu se vypracovali až ve 20. století, kdy první kníže Castell-Castell pojal za manželku hraběnkou ze Stolberg-Wernigerode a druhý kníže princeznu ze Solms-Hohensolms-Lichu. Manželům Johannovi a Johanně se narodilo sedm dětí, Mikuláš, Žofie, Maxmilián, Lioba, Václav, Anežka a nejmladší Ida, se narodila již v Praze.¹³⁸

---

¹³⁸ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005 str. 244 a 264

Kníže poprvé navštívil Československo se svými bratry Erichem a Franzem v roce 1989. Navštívili katedrálu svatého Víta na Pražském Hradě, kde se konala nedělní mše. Při pobytu v zemi svých předků navštívili řadu svých příbuzných, zámek v Drahenicích a rozhodli se nahlédnout do historického archivu Lobkowiczského rodu. Jelikož by museli požádat o svolení ministerstvo vnitra, rozjeli se přímo do archivu v Liberci. Zde mladá knížata dobře pochodila, místní archivář je i bez povolení nechal nahlédnout do rodových spisů.

Po pádu socialistického režimu za žádal jak Mikuláš tak i jeho syn Johann o české občanství, které jim bylo přiděleno. Na přestěhování do země svých předků začal uvažovat tehdy, když byl zvolen prezidentem Václav Havel. Jednal s německou bankou, ve které pracoval, o otevření pobočky v Praze. Firma v této době návrh zamítla, ale poslala Johanna na kurz češtiny do Prahy. Kníže češtinu neovládal, jelikož jeho otec odmítal mluvit česky, aby si nemusel připomínat svoji milovanou vlast. Dnes Lobkowicz český jazyk ovládá velmi dobře, díky několikaletému poctivému studiu. Od února roku 1992 řešil kníže Johann s advokáty restituci zámku v Drahenicích. Proces navrácení majetku vypadal někdy beznadějně, když úřady vyžadovaly úmrtní list děda Jan Adolfa, který nikdo z rodiny nevládnul, nakonec byl nalezen v malé německé faře. Všichni příbuzní, kteří měli nárok na dědictví po Janu Adolfovi, se svého nároku ve prospěch Johanna vzdali.¹³⁹

Drahenický zámek se po zestátnění majetku v roce 1948 změnil v kasárna, polní nemocnici a sklad. Lobkowiczské pozemky byly rozděleny na parcely místním obyvatelům, které byly o pár let zceleny pro státní statek. Vojenská posádka zůstala na zámku až do doby, kdy se rozhodlo o rozdělení Československa na dva samostatné státy, a drahenická jednotka byla přesunuta na Slovensko. Johann Lobkowicz získal zpět zámek v druhé polovině roku 1992, majetek skýtal tisíc hektarů lesa, dvacet šest rybníků a necelých sto hektarů zemědělské půdy. Navrácené Drahenice byly armádou zdemolované, zničená parketová podlaha, plíseň a houba v místnostech, staré rozvody elektřiny, mříže v oknech a památka byla zcela bez mobiliáře. Rodina Lobkowiczů se rozhodla zámek využívat pouze ke svému bydlení. Manželka s dětmi nadále přebývala v Německu a Johann si pronajal vilu v Praze. S rekonstrukcí objektu začal v roce 1993 a za čtyři měsíce se celá rodina stěhovala. Zámecké místnosti vybavili dědictvím po Johanově babičce ze Zeilu. Z původního mobiliáře v Drahenicích se nazpět vrátil pár jídelních židlí a psací stůl.

---

¹³⁹ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005 str.248

Opravu interiéru zámku financovali z prodeje domu v Německu, jelikož marka by oproti koruně silná.¹⁴⁰ Další památkou, kterou se rozhodli manželé zrenovovat byla zámecká kaple. Kaple za socialistického režimu byla funkční, jelikož byla předána do péče místní farnosti. Díky tomu byla církevní budova uchráněna před stavebními zásahy. Lobkowicz za čtyři a půl milionu korun zrestauroval omítky, nábytek, obrazy a vyměnil ztrouchnivělou podlahu. Johann také investoval do opravy původních varhan z 19. století.

V restitučním řízení kníže získal nejen zámek, ale i mnoho pozemků, které nejprve pronajímal blízkému zemědělskému družstvu. Po čase se rodina rozhodla své polnosti obhospodařovat sama, když se dostalo místní zemědělské družstvo do konkurzu, odkoupili pozemky a začali obdělávat 1 200 hektaru půdy. Johann Lobkowicz spravuje okolním rybníkářům 1 000 hektarový les a oni se starají o jeho devadesáti hektarové rybníky.¹⁴¹ Jelikož zde před revolucí pobývala armádní jednotka, která využívala zámecký park jako vojenský autopark, snažil se kníže drahenickou zahradu uvést do původního stavu. Johann Lobkowicz odstranil asfalt, vysázel nové stromy a zrekultivoval travnaté plochy. Rodina Lobkowiczova využívá zrenovovaný zámek v Drahenicích k víkendovým pobytům, trvalé bydliště mají v Praze.

---

¹⁴⁰ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005, str. 251-258

¹⁴¹ V. Votýpka, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005 str. 259

2.10. Bedřich (1932-1998)

Nejmladší syn Jana Adolfa. Působil jako profesor fyziky vysokých energií na univerzitě v Rochesteru v americkém státě New Yorku. V roce 1960 se oženil s Désirée Mérey z Kaposmérö a Kisdovorán a rozvedl se o 22 let později. V roce 1992 pojal za svoji choť Carolinu Dey. Potomci z prvního manželství stále žijí ve Spojených státech amerických.

Závěr

Šlechta či aristokracie byla skupina jedinců, která měla zvláštní právní výsady a nezřídka také nárok na šlechtický titul. Aristokracie patřila do jedné z vládnoucích vrstev feudální společnosti¹⁴². Svou moc zakládala na vlastnictví půdy, diplomacii, vojenské specializaci a výsadách, které šlechtě zaručovaly významnou úlohu při řízení státu. Tato skupina obyvatel se odlišovala od poddaných erby a znalostí předků- rodokmenu. Po první světové válce byly v některých státech všechny aristokratické výsady a tituly odebrány a šlechta se přestala podílet na řízení státu, ale ze společenského života nevymizela. Šlechta jako samostatný společenský stav přetrvala o do dnešní doby, kdy jsou výsady omezeny většinou jen na právo používat šlechtický titul.

Příslušníci rodu Lobkowiczů se zapsali do české historie jako aristokraté, kteří svými schopnostmi dokázali ovlivnit dějiny naší země ve sférách politických, kulturních, náboženských a vojenských.

Knížata z Lobkowicz se objevují ve většině učebnic dějepisu na základních i středních školách. Zanechali stopy na mnoha zahraničních i tuzemských historických objektech a památkách. Shromažďovali sbírky knih, obrazů, různých uměleckých předmětů a podporovali kulturu a hospodářství české země. Podporovali finančně kulturní a vědecké instituce a spolky. Po 800 let patřili Lobkowiczové mezi české šlechtické rody, které pečovaly o blaho českých zemí.

Pracovali ve vrcholné politice jak v minulosti tak v současnosti, což je postavilo mezi přední šlechtické rody. Mezi lobkowiczkými členy rodiny se našli významní politici, vojáci i diplomaté, sedmnáct z nich bylo za svoje výjimečné schopnosti a činy oceněni nejvyšším habsburským vyznamenáním-Řádem zlatého rouna. Spolu s ostatními šlechtickými rody Auerspergy, Dietrichsteiny, Fürstenberg, Salmy, Schwarzenberg a Thurn-Taxisy se řadili v hierarchii nepanujících knížat mezi nejvyšší šlechtu.

Silný a stabilní rod Lobkowiczů nedokázaly rozštěpit války, hospodářské krize ani okupace nepřátelských států. Vzhledem k tomu, že žádný člen rodiny

---

¹⁴² Systém držby půdy (léna) charakteristický pro evropský vrcholný středověk

nekolaboroval s nacisty a nepřijal říšské občanství, byl jim na základě dekretů prezidenta Edvarda Beneše navrácen všechen zestátněný majetek.

Až hrozba komunistické vlády způsobila, že většina Lobkowiczů sekundogeniturní větve odešla ze své vlasti a začala nový život v jiných zemích Evropy a ve Spojených státech amerických. Vzpomínky na Čechy, byly pro ně natolik bolestné, že nedokázali hovořit se svými potomky narozenými v emigraci v mateřském jazyce a snažili se vymazat svou rodnou zem ze své mysli.

Po sametové revoluci, byl dědicům v restitučních řízeních navrácen majetek jejich předků. Restituenti navázali na rodinnou tradici, i když Čechy předtím nikdy nenavštívili. Snažili se získaný majetek uvést do původního stavu. A opět se politicky a kulturně zapojili do života českého státu.

Použitá literatura

Archiválie

Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze

Národní archiv v Praze

Právní normy

Zákon č. 61/1918 Sb., rušící šlechtictví, řády a tituly

Zákon č. 215/1919

Zákon č. 329/1920 Sb., o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový

Dekret č.5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, kolaborantů a některých organizací a ústavů

Dekret č. 100/1945 Sb., o znárodnění některých dolů a některých průmyslových podniků

Dekret č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského

Dekret č. 102/1945 Sb., o znárodnění akciových bank

Dekret č. 103/1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven

Dekret č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy

Dekret č. 128/1946

Zákon č. 120/1948 Sb., o znárodnění obchodních podniků s 50 nebo více činnými osobami

Zákon č. 87/1991 Sb., o zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd, k nimž došlo let 1948 až 1989

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

Publikované prameny a sbírky dokumentů

BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I.*, Musea Království českého, Praha 1882

BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 II.*, Musea Království českého, Praha 1883

BRYCH, Vladimír, RENDEK, Jan. *České hrady, zámky a tvrze*, Ottovo nakladatelství, Praha 2006, ISBN 80-7360-406-X

BUBEN, Milan. *Heraldika*, Albatros, Praha 1986

FAJMON, Hynek, HLOUŠKOVÁ, Kateřina. *Konec soužití Čechů a Němců v Československu- Sborník k 60. výročí ukončení II. světové války*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, ISBN 80-7325-065-9

GEBHART, Jan, KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939 Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*, Paseka, Praha 2004, ISBN 80-7185-626-6

HAZDRA, Zdeněk, HORČIČKA, Václav, ŽUPANIČ, Jan. *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha 2011, ISBN 978-80-87211-52-6

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938)*, Díl I., Vznik, budování a zlatá éra republiky (1918-1929), Libri, Praha 2003, ISBN 80-7277-027-6

JANÁČEK, Josef. *Ženy české renesance*, Československý spisovatel, Praha 1976, 22-014-77

JANOVSKÝ, Julius. *Dějiny Československé republiky*, SaM, Praha 1994, ISBN 80-901387-5-6

Jiří kníže z Lobkowicz a samospráva v Království českém k slavnosti sedmdesátých narozenin svého dlouholetého předsedy, Zemský výbor Království českého, 1905

MAŠEK, Petr. *Modrá krev*, Mladá fronta, Praha 1999, ISBN 80-204-0760-X

MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bíle hory do současnosti*, Agro, Praha 2008, ISBN 978-80-257-0027-3

MŽYKOVÁ, Marie, MAŠEK, Petr, KASÍK, Stanislav. *Lobkowiczové- Dějiny a genealogie rodu*, Veduta, České Budějovice 2002, ISBN 80-903040-3-6

NĚMEČEK, Jan, *Cesta k dekretům a odsunu Němců*, Littera Bohemica, Praha 2002, ISBN 80-85916-21-5

PEKAŘ, Josef. *Dějiny československé*, Agentura Tip Š, Praha 1991, ISBN 80-900354-2-6

POUZAR, Vladimír. *Almanach českých šlechtických rodů*, Martin, Most 2002, ISBN 80-85955-25-3

SEDLÁČEK, August. *Českomoravská heraldika*

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník historický království českého*, Argo, Praha 1998, ISBN 80-7203-099-X

SLÁDEK Milan. *Němci v Čechách – německá menšina v Českých zemích a Československu 1848-1946*, Pragma, Praha 2002, ISBN 80-7205-901-7

ŠULC, Zdeněk. *Stručné dějiny ekonomických reforem v Československu (České republice) 1945-1995*, Doplněk, Brno 1998, ISBN 80-7239-005-8

VOTÝPKA, Vladimír. *Návraty české šlechty*, Paseka, Praha 2000, ISBN 80-7185-327-5

VOTÝPKA, Vladimír, *Paradoxy české šlechty*, Máj, Praha 2005, ISBN 80-7363-039-7

ŽUPANIČ, Jan, FIALA, František, STELLNER, Jan. *Encyklopedie knížecích rodů Koruny české*, Skřivan, Praha 2001, ISBN 80-86493-00-8

Internetové zdroje

O mladém knížeti z barokního zámku Hořín., M. Sígl, poslední revize 23. 8. 2010, (cit. 29. 3. 2012)
dostupné z: <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2010080034>

Prohlášení příslušníků historické šlechty ze září 1938 a září 1939, F. CH. Gröger, poslední revize 3. 12. 2009, (cit. 28. 3. 2012)
dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2009/12/prohlaseni-prislusniku-historicke.html>

Dekret presidenta republiky ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, 2006 (cit. 12.4.2012)
dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/1081945.html>
J. Janovský, *Dějiny Československé republiky*, S a M, Praha 1994, str. 56

Cit. dle: *Hořín, Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku- Severní Čechy*, poslední revize 25.1.2006 (cit. 11.4.2012)
dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=8914

Jiří Lobkowicz se rozvedl, spor o majetek trvá, poslední revize 21.10.2011 (cit. 10.4.2012)
dostupné z: http://www.lidovky.cz/jiri-lobkowicz-se-rozvedl-spor-o-majetek-trva-fo1-/lide.asp?c=A111021_104846_lide_ogo

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: <http://www.psp.cz>

Seminář *Aristokrat, automobilový závodník, sportovní veslař.....člověk Jiří Kristián Lobkowicz (1907-1932)*, Národní technické muzeum v Praze, dne 22.5.2012

Přílohy:

PŘÍLOHA 1: ABS 300-6 3, protokol z ředitelství národní bezpečnosti

PŘÍLOHA 2: ABS 301-103-4, dokument o Akci národní obrany

PŘÍLOHA 3: ABS 10-546, soupis členů rodiny Lobkowiczů ze složky StB

PŘÍLOHA 4: ABS 52-51-6/38, zápis s Okresní prokuratury z roku 1950

PŘÍLOHA 5: ABS 52-51-6/39, záznam členů rodiny Lobkowiczů z roku 1948

PŘÍLOHA 6: AMV T-1424 MV, Mikuláš Lobkowicz, spis StB

PŘÍLOHA 7: Krejčí J. – AMV 23, 23-25, Otakar Lobkowicz, majetková výměra za Protektorátu Čechy a Morava

PŘÍLOHA 8: ABS 10-546, informace pro stoupence hnutí Akce národní obrany

PŘÍLOHA 9: ABS 10- 546, prohlášení hnutí ANO

V ý p i s

z
Protokolů

sepsaného na ředitelství národní bezpečnosti v Praze- odd. V.
dne 4. ledna 1946 s

JUDr. Janem LOBKOWICZEM,

velkostatkářem, nar. 6.11.1885 v Praze, do Prahy přel., ženatý, české národnosti, říms-kat. náboženství, synem Jiřího a Anny roz. Lichtenštejnové, netrestaným, majetným, npor. v zál. stálým bytem v Drahenicích u Březnice čp. 1, přechodně bytem v Praze VIII- Troji: Nad Kazankou čp. 216, který po napomenutí, aby vypovídal pravdu a nic nezamlčel, udává na kladené otázky toto: . . . . .

. . . . .

V r. 1938 vzniklo v Praze volné politické hnutí s názvem "ANO" což znamenalo ve zkratce : Akce národní obrody. Vznik tohoto hnutí spadá do doby před Mnichovem a pokud se pamatuji, podnět k založení vyšel od Dr. Miroslava HLÁVKY. Tento později za okupace byl pronásledován Gestapem a nakonec vězněn v koncentračním táboře v Osvětimi. Hnutí "ANO" bylo ve svých počátcích organizováno hlavně Dr. HLÁVKOU a Dr. SEKYRCOU, pořádalo původně debaty v úzkých kroučcích později i veřejné projevy a já jsem byl postaven jako čestný předseda, zatím co skutečným předsedou byl Dr. HLÁVKA. Hnutí "ANO" vzniklo vlastně v době, kdy hrozilo vypuknutí války a český národ byl po stránce politického vedení desorientován. Mělo to být hnutí národní, jehož účelem mělo být sdružení všech národních sil a politických skupin. Původní vedoucí myšlenkou byla snaha spojit ve hnutí "ANO" také jiné pravicové národní skupiny jako "Vlajku" a české fašisty, neboť tehdy nebylo valných názorných rozdílů. Teprve později, když se ukázalo, že hnutí "Vlajky" sympatizuje s Němci, nebylo již místa pro jakoukoliv spolupráci a hnutí "ANO" udrželo si samostatnou existenci až do vzniku a utvoření se "Národního souručenství". Při vzniku "Národního souručenství" koncem března 1939 bylo povoláno několik členů hnutí "ANO" do představenstva "Národního souručenství", takže při hnutí "ANO" jaksi likvidovalo a zaniklo. Přiznávám se, že jsem při začátcích hnutí "ANO" přinesl nepatrnou finanční podporu ve výši asi 500.-K, jinak jsem však toto hnutí finančně nepodporoval. Musím k tomu předebrat, že před tím, než vzniklo hnutí "AN

časopisu u ústřední cenzurní rady v Praze II., Lützowova ul. odborový rada Dr. Svoboda/, zda prohlášení toto nebude cenzurou pozastaveno. "o poradě se zdejším úřadem, který sdělil cenzurní radě pozadí onoho prohlášení, bylo rozhodnuto, že toto prohlášení několika výstředních a radikálních činitelů z kruhu advokátů a lékařů nebude připuštěno k uveřejnění a v důsledku toho veřejnost se o tomto prohlášení nedověděla.

Toto prohlášení, z něhož je částečně možno si učiniti představu o politických cílech jmenovaného hnutí, přikládá se v opise v příloze.

Jsou na něm podepsány osoby, jež se o obnovení činnosti hnutí ANO zejména přičinily. Jsou to tyto osoby: Dr. Miroslav Hlávka, tajemník spolku zbrojařských průmyslníků, bytem v Praze XII., Jugoslávská 20, který jest zejména znám svým radikálním vystupováním mezi členstvem ANO, dále JUDr. Jan Lobkovitz, statkář, bytem v Praze Troja čp. 216 a v Dobronicích u Blatné, který jest spíše osobou do celé akce jako člen staročeské šlechty vtaženou, dále Ing. Ferdinand Macalík, ředitel fy. Kalí, a.s. bytem v Praze XIX., Dürichovo nám. č. 3, jenž jest považován za nejradikálnějšího člena v hnutí ANO, dále JUDr. Emil Mimra, advokát, bytem Praha-Střešovice čp. 465, Na Andělce 28, jenž jest vedoucím inspirátorem radikálních akcí mezi advokáty a v hnutí ANO, MUDr. Bohumír Polland, lékař a docent, bytem v Praze XII., Italská ul. č. 7, který jest znám již delší dobu z protižidovských akcí a v tomto směru ostře mluvil na různých projevech mladých lékařů a konečně Ing. Dr. Emil Sekyra, nyní bez zaměstnání, bytem v Praze XII., Moravská 27, který jest dobrým přítelem Dr. Hlávky a jenž teprve v poslední době se v ANO více exponuje.

Zmíněné osoby jsou vedoucími činiteli v hnutí ANO, jehož činnost v poslední době obnovily.

Jak jest ze smináného již prohlášení "Pro jednotu národa" zřejmo, a jak zdejším dův. šetřením bylo zjištěno, zastávají tito

L O B K O W I T Z Jan, JUDr.

nar. 6. listopadu 1885 Praha,
české národnosti, býv. čs. státní pří-
slušník, ženatý,
velkostatkář,
posl. bytem Praha - Troja, ul. Nad
Kazankou 216

Rodiče : Jiří a Anna

Manželka : Marie roz. GERMÍN

Děti : Otakar, nar. 24. 1.1922 Praha
Anna, nar. 6. 3.1923 Drahenice
Marie, nar. 16. 3.1925 Vídeň
Mikuláš, nar. 9. 7.1931 Praha
Bedřich, nar. 17.12.1932 Praha

Byl členem přípravného výboru ÚHV.

Jde o býv. knížete, který se za okupace přihlásil k ně-
mecké státní příslušnosti a s německými nacisty kolaboroval.
Byl čelným funkcionářem býv. strany Národního sjednocení,
v době okupace předsedou organizace Arijská národní obrana,
členem Národní obce fašistické a Vlajky.

V roce 1948 uprchl z ČSR.

O B E R S C H A L Albín, dr.

nar. 11. prosince 1888 Halbstaedt,
německé národnosti, býv. čs. státní
příslušník, ženatý,
býv. vládní rada a vicepresident Ústře-
ního statistického úřadu,

SP-3467 155
38

7/II - 1534/50. V Praze dne 18.12.1950

Státní prokuratura
Praze.

Přílohy: 14.

Trestní oznámení.

I.
Evidenční údaje.

Obchodatelé: ✓ 1/ L o b k o v i c z Jan, úředník, nar. 6.11.1885, bytem Praha-Troja, Nad Kazankou čp. 216
 ✓ 2/ L o b k o v i c z o v á Marie, nar. 2.12.1889, v domácnosti, bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216
 ✓ 3/ L o b k o v i c z Otakar, úředník, nar. 28.1.1922, bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216
 ✓ 4/ L o b k o v i c z o v á Anna, nar. 6.3.1923, bez povolání, bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216
 ✓ 5/ L o b k o v i c z o v á Marie Terezie, úřednice Charity, nar. 16.3.1925, bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216
 ✓ 6/ L o b k o v i c z Mikuláš, nar. 9.7.1931, studující, v bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216
 ✓ 7/ L o b k o v i c z Bedřich, nar. 17.11.1932, studující, v bytem Praha-Troja, Nad Kazankou 216

Trestní čin: neoprávněné opuštění republiky
Místo činu: Praha - Troja
Poškozený: Československý stát

II.
Podstata obvinění.

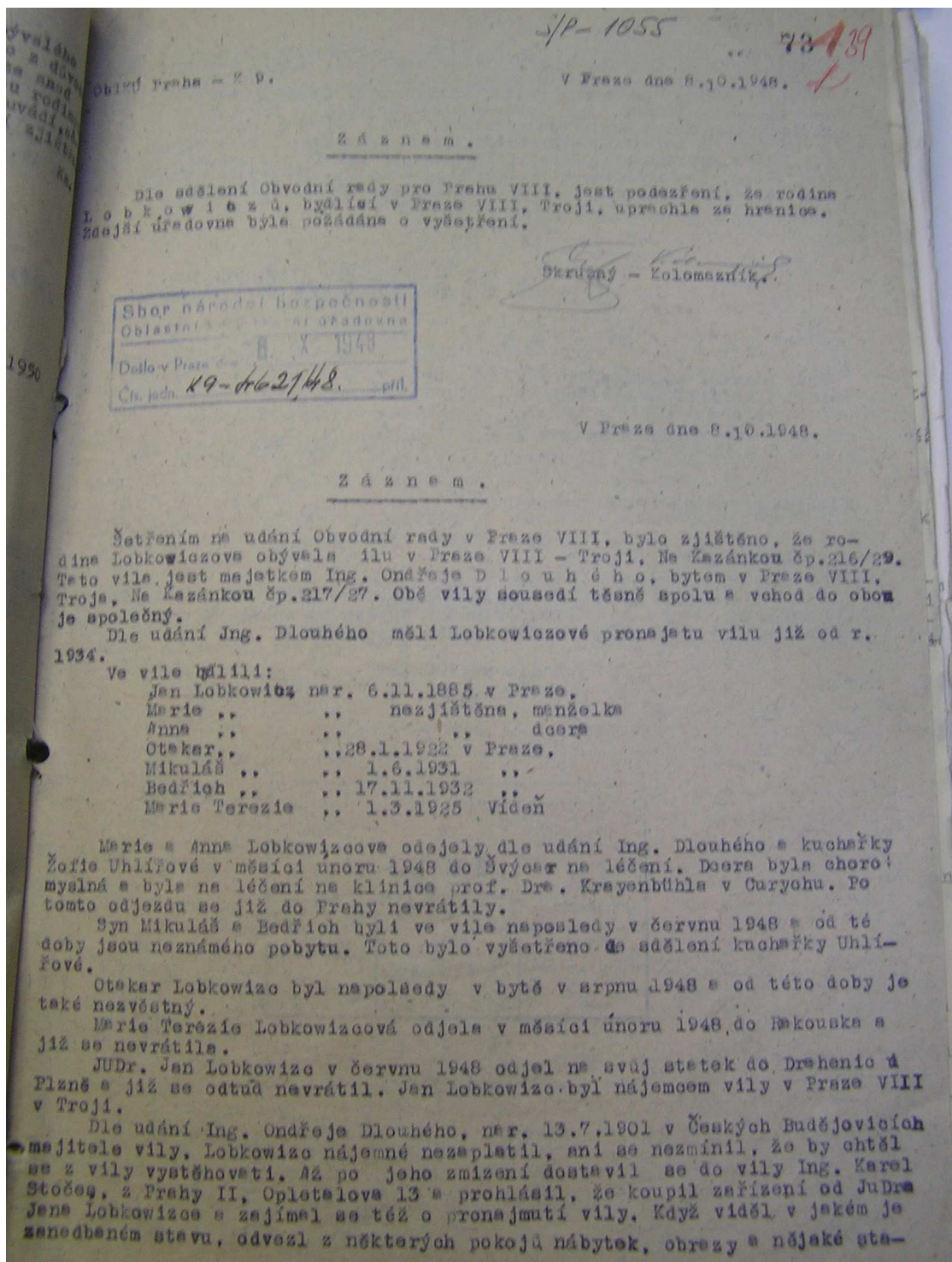
Shora uvedení Jan Lobkovicz s manželkou Marií a dětmi Otakarem, Annou, Marií-Terezíí, Mikulášem a Bedřichem jsou důvodně počežřeli, že postupně během roku 1948 až 1949 opustili neoprávněně území čsl. republiky a zdržují se v cizině, aby tam škodili zájmům republiky.

III.
Zpráva o vyšetření.

V odst. II uvedený případ opuštění republiky s neoprávněným pobytem v cizině vyšetřoval vstržm. Viktor Kostka, přidělený odd. II zdejšího velitelství.

V daném případě se jedná o bývalou šlechtickou rodinu, pocházející ze zchudlé větve Lobkoviců. Otec rodiny Jan, bývalý velkostatkář, který po unorových událostech žil nějaký čas ve vile v Praze-Troji, kterou najal za roční nájemné 40.000 Kčs, se nespokojil stavem věcí, které přinesly unorové události a se svými dětmi Marií-Terezíí, Mikulášem a Bedřichem překročili neoprávněně hranice státu, aby se usadili na neznámém místě v cizině za tím účelem, aby poškozovali zájmy našeho lid. dem. zřízení. Jeho manželka Marie opustila v témže roce republiku po odchodu manžela a dětí. Otakar Lobkovicz, který v té době skončil vojenskou službu v čsl. armádě, správce panství v Drahenicích s majorátní/býv./pán panství Mělnického, odešel ilegálně za hranice počátkem roku 1949. Pokud se týče Anny, tato nebyla zcela svéprávná, jelikožjevila občas známky pomatenosti a byla proto rodinou vyslána v r. 1946 na léčení do Švýcar, odkud se rovněž nevrátila.

Založ!

Původní seznam se tak zmenšil na 82 osob. V dubnu 1973 byly formou pozvánek vyzvány k účasti na zakládající schůzi "Společnosti pro podporu výzkumu o ČSSR".

Akce se konala ve večerních hodinách 18. 5. 1973 v Mnichově, v recepční místnosti restaurace "Der brave Schwejk". Vedle některých prominentních pracovníků z universit a institutů z NSR, Velké Británie, USA, Švýcarska a Francie se ve velkém počtu dostavili představitelé a prominenti československé emigrace (I. BYSTRINA, Z. HEJZLAR, F. GRAUS, P. JANÝR, J. KOSTA, A. KRATOCHVÍL, V. KUSÍN, J. MAREK, J. POKŠTEFL, K. SCHWARZENBERG, A. ŠNEJDÁREK, P. TIGRID, údajně i O. ŠIK). Přijeli i další emigranti, kteří na akci pozváni nebyli, např. řadoví pracovníci - utečenci z RSE.

Hlavní diskusní příspěvky na zasedání měl I. BYSTRINA (bývalý člen AV, dnes pracovník Svobodné university v západním Berlíně), M. LOBKOWITZ a profesor F. PRINZ (člen sudetoněmecké Historické komise).

BYSTRINA ve svém projevu velmi ostře zaútočil proti mírové iniciativě SSSR, osobně urážel sovětské představitele a vyzýval emigranty k vyloženě antikomunistickým a provokačním akcím. Jasně propagoval hesla západních trockistických skupin. Vystoupení však nevyvolalo v plénu kladnou odezvu.

Návrhy BYSTRINy odmítl především M. LOBKOWITZ, který prosazoval zejména "potřebu emigrace zaměřit a angažovat se na poli vědeckého bádání o ČSSR a vytvářet si vhodné kontakty na odpovědná vládní a politická místa na Západě, včetně propagandistických center". Zdůraznil, že zakládaná "Společnost" má podmínky pro perspektivní činnost, protože ostatní již existující ústavy na Západě se "v minulosti příliš zdiskreditovaly jako ústavy studené války a jako vyloženě antikomunistické organizace". Za chybu označil skutečnost, že se nepodařilo vyvolat zájem slovenské emigrace o akci v Mnichově.

Profesor F. PRINZ v podstatě se ztotožnil s vývody LOBKOWITZe a vyjádřil přesvědčení, že v budoucnu se snad v rámci

řešení vztahů NSR-ČSSR podaří "Společnosti" spolu s jinými západoněmeckými politologickými institucemi navázat normální vědecké a osobní styky s ústavu v ČSSR. Tímto naznačil dosti jasně, jakou úlohu příkládá "Společnosti" v rámci ideodiverzních a indoktrinujících akcí vůči ČSSR.

Diskuse byla z časových důvodů brzy ukončena, plénum na návrh organizačního výboru zvolilo za předsedu "Společnosti" dr. M. LOBKOWITZE. Funkci místopředsedy bude vykonávat prof. PRINZ (je také spolupracovníkem protičeskoslovenské nadace Sudetoněmeckého landsmanschaftu "Collegium Carolinum"). Do předsednictva plénum dále vybralo emigranta T. KOSTU (makladatele společnosti Kindler-Verlag), profesora G. RHODE (v r. 1939 referent tzv. Ústavu pro východní Evropu ve Vratislavi, po válce místopředseda "Výzkumné rady Herderova institutu", předseda "Společenství pro studium otázek východoevropského a středoevropského partnerství"), profesora K. BOSLA (nositel sudetoněmecké ceny za kulturu, vedoucí sudetoněmecké instituce "Collegia Carolinum") a profesora Huberta LUDATA (v r. 1941 spolupracovník Institutu pro německou práci na Východě, nyní člen předsednictva "Výzkumné rady Herderova institutu").

Ve volbách do vedení "Společnosti" neprošel A. KUSÁK. T. KOSTRBA (člen vedení vídeňské odbočky RSE) a ŠNEJDÁREK dostali jen jeden hlas. A. KUSÁKovi se nakonec podařilo, pod vlivem kliky HORSKÝ, POKŠTEFL, MULLER a dalších posrpnových emigrantů, dostat se alespoň do funkce organizačního tajemníka.

Průběh ustavující schůze jasně ukázal snahu poúnorových emigrantů zapojit posrpnové utečence do práce "Společnosti", ale nedopustit, aby zde měli větší vliv na zaměření a obsah činnosti seskupení. Novým vedením byla údajně odmítnuta koncepce P. TIGRIDA, orientovat "Společnost" jednoznačně na americké instituce, nebo aparát RSE (TIGRID tyto názory konzultoval v dubnu 1973 s PELIKÁNEM, který s nimi souhlasil).

M. LOBKOWITZ spolu s německými profesory prosadil, aby "Společnost" se perspektivně stala integrální součástí mnichovské university (ve stanovách "Společnosti" je výslovně uvedeno,

nělého hraběte Zdeňka Kolowrata, s výměrou ...	800 ha,
hraběte Frant. J. Dobrženského ..	... 709 ha,
hraběte Frant. Kinského ..	... 2.354 ha,
knižete Dra Jana z Lobkovicz ..	... 1.282 ha,
nezl.prince Otakara z Lobkovicz ..	... 3.602 ha,
svob.pána Karla Parishe ..	... 2.031 ha,
hraběte Jaroslava Sternberga ..	... 2.500 ha,
hraběte Leopolda Sternberga ..	... 4.200 ha,
hraběte Hugona Strachwitze ..	... 939 ha,
knižete Karla ze Schwarzenbergu ..	... <u>11.393 ha</u>
úhrnem :	... 32.027 ha.

K tomu přistupují shora uvedené velkostatky rodiny

<u>Colloredo-Mansfeldské</u> ve výměře	25.354 ha
a majetek hraběte <u>Zd.R. Kinského</u> ve výměře	<u>13.000 ha</u>
úhrnem :	... 71.281 ha.

Než ani na tom nezůstalo a byly

v době poslední dány do nucené správy další majetky

českých šlechticů :

Josefa svob.pána <u>Hrubého-Gelenj</u> ve výměře ...	1.571 ha,
Alfonse hrab. <u>Mensdorffa-Pouillyho</u> ..	... 5.087 ha,
Františky princezny z <u>Lobkovicz</u> ..	... 1.044 ha,
nezl. Hyacinta prince z <u>Lobkovicz</u> ..	... 386 ha,
konečně pak i majetek dědiců šl. z Daubků , z	
nichž Jiří s chotí Jarmilou roz. Novotnou dli	
v Americe, ve výměře	<u>1.033 ha,</u>

Pro informaci stoupencům!

Všichni, kteří jste se k našemu hnutí ANO přihlásili, čekáte zajisté již s netrpělivostí na další zprávy o naší činnosti.

Snažíme se odpovědět každému včas, ale právě proto, že přihlásek je ohromné množství a že naše prostředky finanční jsou omezeny, nemůžeme časově všem vyhovět najednou.

Tímto dopisem chceme Vám prozatím dát alespoň stručnou informaci o naší práci.

Akce Národní Obrody snaží se o uskutečnění těchto základních požadavků:

1) Z veřejného života vůbec a hlavně z vedení strany Národní Jednoty budete odstraněni všichni bývalí politikové a lidé starého režimu. Těm nevěříme!

2) Budiž rozpuštěna Strana Práce! Státní strana musí být totalitní, místo internacionalismu žádáme sociální pracovní součinnost českého národa, tedy solidaritu národní, nikoliv mezinárodní.

3) Národ budiž očištěn od Židů a Zednářů, kteří dosud ještě všude na důležitých místech mají hlavní slovo.

4) Budiž připraveno a zavedeno stavovské zřízení, které znemožní vyssávání drobného lidu velkokapitálem a zavede naprostou sociální spravedlnost i pro ty nejpočetnější.

5) Všude v úřadech i jinde budiž uplatněna zásada osobní autority a také osobní odpovědnosti, a zrušen systém rozhodování většiny, nebo sboru osob.

6) Lidu buď pravdivě vysvětlén náš nový poměr k sousedům, aby nespolehal na nějakou pomoc od Dr. Beneše nebo ze Západu či Východu a naučil se spoléhat jen na sebe, věřit jen sobě a budoucnosti čistého arijského česství a slovanství.

7) Budiž drakonickými tresty znemožněn útěk židovského kapitálu do ciziny, zaveden dohled do židovských podniků a podporováno podnikání našich mladých lidí.

K prosazení těchto cílů je třeba nejprve zlomit odpor politických aparátníků, kteří dosud mají vše v rukou. K tomu zase potřebujeme podporu od Vás všech! Již dnes jsme hodně silni a nepochybujeme o tom, že přijde den, kdy plně zvítězíme!

Ale je nutno, abyste nám všichni pomáhali.

Toto jsou Vaše první úkoly: Rozšiřujte naše zásady a naše hnutí v kruhu svých známých, získejte každý nových 10 stoupenců, zašlete nám jejich podpisy a řekněte také jim, aby opět každý ze svých známých získal další desítku stoupenců.

Kdo získá 10 členů, má právo na stříbrný odznak našeho hnutí, kdo získá stovku stoupenců, má právo nosit odznak zlatý.

Sbírejte ve svém okruhu působnosti zprávy o škodlivém působení Židů a Zednářů a podávejte nám o tom zprávy s doklady, abychom mohli včas zakročit.

Jsou to úkoly na pohled malé, ale ve skutečnosti vyžadují obětavosti a práce, kterou důsledně od svých stoupenců žádáme!

Nezapomínejte také, že každá práce stojí peníze, že nemáme od nikoho nic, než od svých lidí a snažte se i Vy naší práci prospět.

Dobrovolné příspěvky poukazujte na účet poštovní spořitelny č. 87519, Záložna Kosmos v Praze II. Každý má kdykoliv právo se přesvědčit o tom, jak příspěvku bylo použito!

Nezapomínejte ani, že pracujeme za krajně těžkých podmínek. Veškeren tisk je monopolisován našimi odpůrci, nedovoluje se nám jedině schůze, jediný projev.

Proto mějte i Vy trpělivost a neztrácejte naději ani chuť k práci, když od nás nic neslyšíte. Pracujte i Vy, jak můžete, od osoby k osobě!

K tomu je nutno mít trochu obětavosti, nadšení, disciplíny a trpělivosti. Pracujte i Vy v tomto duchu pro náš velký cíl — Obrodu národa.

S pozdravem Vlasti a ANO — Zdar!

Akce Národní Obrody,

Praha I., Melantrichova 11.

Dr. M. J. Hlávka,
JUDr. E. Mímra,

JUDr. Jan Lobkowicz,
MUDr. B. Polland,

Příteli!

Jsme malým, pracovitým a houževnatým slovanským národem obklopeným Němci. Tito odhadují dobře naše vlastnosti a schopnosti a váží si nás. Chceme s Němci žít v přátelství a spolupráci. Závidíme jim jejich národní a sociální vývoj. I my chceme vyburcovat v každém Čechu vědomí příslušnosti k jediné rodině českého národa. Žádná pravice, žádná levice, jen Češi s právem na práci a chléb! Žádných šplhounů bohatnoucích na hřbetech dělníka a rolníka, žádných kapitalistických nabobů! Národní majetek a půda patří jen Čechům a užijí nás všechny ve spravedlivém sociálním řádu. Jsme nejtvrďší slovanský kmen tvořící most mezi kulturami západu a východu. Nic nás nevyhubí, nic nás nevytlačí z naší země, jen vlastní nesvornost a sobectví.

Minulých 20 let jsme sloužili cizím mezinárodním zájmům, vedeni jsouce myšlenkou všelidství a demokracie. Dopadli jsme špatně. Teď budem sloužit jen sobě! Musíme se však zbavit příživníků cizorodých a překážek vnitřních. Pryč s Židy, pryč s vůdci starého režimu, ať byli ministři, poslanci, sekretáři, vysokými úředníky nebo sluhy sobeckého kapitálu! Pryč s kapitalismem, marxismem, demokracií a nezodpovědností!

Jeden národ v jediné straně!

Pánové Dr. J. Černý, bývalý ministr vnitra, Bechyně, Franke, Mlčoch, Šrámek, Stašek, Zadina, Klofáč, Zenkl, Zemínová atd., kteří tvořili minulý režim, byli jeho oporou, z něj žili a tyli na úkor státu a národa, musí zmizet z politiky.

Totalitní jednota národa všeho českého lidu bude vedena národem uznanými bojovníky za národní myšlenku, sociální spravedlnost, zdraví, sílu a život národa.

Souhlasíte-li s obsahem tohoto dopisu, podepište jej a dejte podepsati Vaším přátelům s uvedením adresy. Nebude-li dosti místa pro podpisy, připojte další podpisový list, který však opatřte tímto textem:

»P. T.

Souhlasíme s obsahem Vašeho dopisu ze dne 9. II. 1939, týkajícího se vedoucích osob minulého režimu a naprosté národní jednoty.«

Máme již dnes tisíce podpisů. Souhlas co největšího počtu občanů má ukázat ministerskému předsedovi a vládě, jak my občané věci vidíme. Zaručujeme Vám, že těchto podpisů nebude k žádnému jinému účelu použito.

Zdar národu a vlasti!

Podpisy:
Za A. N. O.:

M. Hlavka	E. Mánra
J. Lobkovitz	B. Polland
F. Macalík	E. Sekyra

P. S. Odpovědi adresujte na:

Akce Národní Obrody, Praha I., Melantrichova 11.

Nové Československo — Vlajka.
(Zašléd spojkami.)

Za Vlajku:
JAN RYS.

0-9952